

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KYBERŠIKANNA U DĚTÍ ŠKOLNÍHO VĚKU

Autor práce: Monika Jedličková, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: RNDr. Růžena Ferebauerová

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce RNDr. Růženě Ferebauerové, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JEDLIČKOVÁ M., *Kyberšikana u dětí školního věku : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 72 s. Vedoucí bakalářské práce : RNDr. Růžena Ferebauerová.

Klíčová slova: šikana, kyberšikana, komunikace, oběť, pachatel, prevence

Bakalářská práce se zabývá problematikou kyberšikany a to nejen v globálním pojetí, ale i na území České republiky. V práci jsou vysvětleny důležité pojmy a známá fakta, která souvisí s kyberšikanou, prevencí proti kyberšikaně a rovněž návody a rady v boji proti tomuto fenoménu.

V první - teoretické části jsou zmíněny a vysvětleny témata jako informační a komunikační technologie, prostřednictvím kterých ke kyberšikaně dochází. Zvláštní pozornost je v práci věnována fenoménu dnešní doby – sociální sítě a jejich vliv na společenský život ve společnosti, dále jsou zde uvedena témata a společenské jevy vyplývající z šikany. Jsou zde dále shrnuty a vysvětleny pojmy kyberšikany, šikany, agresora, oběti kyberšikany, rovněž odkazy na právní normy, které může případně agresor porušovat. V této části práce jsou také uvedeny možnosti prevence a řešení útoků kyberšikany.

V druhé – praktické části jsou uvedeny reálné případy kyberšikany ze zahraničí, ale i spáchaných na území České republiky. Tyto případy jsou doplněny výzkumem a jeho výsledky provedeným mezi současnými studenty základní a střední školy v Praze. Dalším cenným a relevantním zdrojem o informovanosti široké veřejnosti bylo provedené dotazníkové šetření napříč věkovým spektrem cestou dotazníku v síti Internet.

ABSTRACT

JEDLIČKOVÁ M., *Cyberbullying in School Age Children: Bachelor thesis*.
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2018. 72 p.
Supervisor : RNDr. Růžena Ferebauerová.

Key words: bullying, cyberbullying, communication, victim, offender, prevention

This graduation thesis deals with cyberbullying, not only in the global concept, but also in the Czech Republic. The thesis explains important concepts and stylized facts that relate to cyberbullying prevention of cyberbullying, as well as guidance and advice in the fight against this phenomenon.

In the first - theoretical part are mentioned and explained topics such as information and communication technology through which cyberbullying occurs. Special attention is devoted to the work of the phenomenon of our time - social networks and their impact on social life in society, there are also lists topics and social phenomena resulting from bullying. There are also summarized and explained in terms of cyberbullying, bullying, aggressor, victim of cyberbullying, as well as links to legal norms that may possibly violate the aggressor. In this part are also given options for prevention and solutions attacks cyberbullying.

The second - practical part presents real cases of cyberbullying from abroad, but also committed on the territory of the Czech Republic. These cases are supplemented with research and its results made between current students of primary and secondary schools in Prague.

Another valuable and relevant source of information to the general public was an interrogation questionnaire across the age spectrum through a questionnaire on the Internet.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Sociální sítě – vysvětlení pojmů	11
2.1 Sociální síť.....	11
2.2 Mezinárodní sociální sítě.....	11
2.3 České sociální sítě	15
3 Informační a komunikační technologie.....	18
3.1 Přehled komunikačních technologií	19
3.1.1 Fax.....	19
3.1.2 Telefon	19
3.1.3 Mobilní telefon.....	19
3.1.4 Osobní počítač a internet.....	21
3.1.5 Smartphone	22
3.1.6 Tablet.....	23
4 Šikana.....	24
4.1 Projevy a stupně šikany	24
5 Kyberšikana.....	27
5.1 Projevy kyberšikany	29
6 Charakteristika obětí a agresorů.....	31
6.1 Oběť kyberšikany	31
6.2 Agresor kyberšikany.....	32
6.2.1 Profil agresora – studenta.....	32
7 Jak reagovat na kyberšikanu a kam se obrátit.....	34
7.1 Kam se obrátit	35
8 Legislativa ČR spojená s kyberšikanou	37
9 Reálné příklady z policejní praxe ze světa a ČR.....	40
9.1 Ghyslain Raza – „Star Wars kid“ (rok 2003)	40

9.2	Megan Taylor Meier (rok 2006).....	41
9.3	Milan Machát a Martin Mertl – „Případ skautských vedoucích Piškota a Meluzína“ (rok 2013).....	43
9.4	Oldřiška Pilařová –„Hledám kluka z autobusu“ (rok 2014).....	44
10	Metody a cíle výzkumu.....	48
10.1	Výsledky dotazníkového šetření ZŠ a SŠ.....	48
10.2	Výsledky dotazníkového šetření online.....	53
10.3	Shrnutí výsledků dotazníků.....	60
	Závěr.....	61
	Seznam použitých zdrojů.....	63
	Seznam zkratk.....	65
	Seznam tabulek a grafů.....	66
	Přílohy.....	68

Úvod

Pro většinu mladých lidí jsou informační a komunikační technologie, hlavně ty nové, a existence online důležité. Proto je pro ty, kdo musí čelit nějaké formě online agrese, často skutečně těžké uniknout. Přestat používat internet, v dnešní době, dost dobře nelze. Pro drtivou většinu mladých, dospívajících, ale samozřejmě i dospělých by rozhodnutí přestat používat některé aplikace, či stránky vedlo k naprostému sociálnímu vyloučení. Být online a to za pomoci nejmodernějších technologií je naprostý fenomén, patřící k současné době. Pro dospívající to má tyto výhody:

- umožňují komunikovat s lidmi celého světa,
- přinášejí snadnější a pravidelné spojení s rodinou a vrstevníky, což způsobuje větší pocit bezpečí a jistotu propojení s ostatními,
- představují příležitost pro dospívající, kteří mají problémy navázat přátelství v reálném světě, neboť ve světě online může být jednodušší získat sociální kontakt,
- díky dostupnému bezdrátovému internetu (WiFi) a dnes již běžnému internetu v mobilních telefonech se rychle šíří informace a znalosti z různých oblastí, které by jinak bylo obtížné získat.

Děti, a zejména dospívající touží po komunikaci a intenzivním kontaktu s vrstevníky. Právě pro tuto skupinu mladých lidí je až klíčové obstát v mezilidském kontaktu s kamarády, spolužáky, vrstevníky. Taková dovednost pak zvyšuje jejich sebevědomí a pocit samostatnosti. Vrstevnické vztahy mají v životě dospívajícího velký význam, utvářejí si je sdílením názorů, pocitů a zkušeností, což se promítá i do online světa. Dlouhé diskuse na sociálních sítích, chatování, zveřejňování tzv. statusů (krátká sdělení, o tom, co pisatel dělá, na co myslí, jak se cítí, apod.) například na Facebooku, přeposílání hudby, fotek a jiných obrázků, to vše je projevem těch samých potřeb, které měli dospívající vždy, ale v současné době je to však přeneseno do jiného prostředí – virtuálního a mnohonásobně zrychleno.

Aby se komunikace mezi dětmi cestou kyberprostoru nedostala za hranici dobrých mravů a zákona je nezbytné, aby uživatelé sítě Internet, zejména ti mladí, byli obeznámeni s problematikou kyberšikany. Především škola může vést aktivní boj proti kyberšikaně v rámci celkové školní prevence vzniku a rozvoje rizikových jevů a chování. Škola je dokonce povinna realizovat co nejaktivnější a nejširší možnou prevenci. Účinnou formou prevence vzniku a rozvoje sociálně patologických jevů je pouze dlouhodobý a systematicky realizovaný plán a preventivní program. Akční plán školy pro boj proti kyberšikaně vychází z plánu školy primární prevence vzniku a rozvoje sociálně patologických jevů (minimální preventivní program) a respektuje propojenost kyberšikany se školní šikanou, jak uvádí Česká školní inspekce. Včasná prevence a informovanost uživatelů sítě Internet a to od útlého věku, je v boji proti kyberšikaně klíčová.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem práce je vysvětlit základní pojmy spojené s problematikou kyberšikany a objasnění významu preventivní agitace, což bude potvrzeno na výsledcích osobně provedeného dotazníkového šetření mezi vybraným vzorkem žáků ZŠ a studentů SŠ. Dalším relevantním zjištěním stavu všeobecného povědomí o úskalích kyberšikany byly výsledky dotazníkového šetření cestou sítě Internet napříč populace (bez omezení věku, pohlaví a vzdělání), které bylo aktuálně provedeno záměrně a výhradně pro účely této bakalářské práce.

Pro zpracování bakalářské práce bylo využito následujících metod:

- **metoda výzkumu (průzkumu):** kvantitativní (založený na četnosti), empirický (zejména ze získaných zkušeností) + analýza zdrojů z literatury i policejní praxe obohacené o vlastní zkušenosti
- **technika sběru dat:** dotazníkové šetření (osobní dotazník mezi žáky a studenty základní a střední školy, elektronické šetření – dotazník na website vyplnto.cz) Výsledky dotazníkových šetření jsou shrnuta do tabulek pro lepší přehlednost a srozumitelnost
- **objekt výzkumu (průzkumu) :** vzorek populace, jeho zkušenosti s kyberšikanou

2 Sociální sítě – vysvětlení pojmů

2.1 Sociální síť

Internetová služba, která umožňuje svým členům vytvářet veřejné, uzavřené nebo i firemní profily, prezentace, diskuzní fóra. Nabízí prostor pro sdílení fotografií, videí a dalších aktivit. Z velké části je obsah příspěvků a aktivit na sociálních sítích tvořen jejími uživateli a příspěvky, veřejnou komunikací, chatů (diskuzí). Velice oblíbené jsou tematické skupiny, diskuzní fóra, kde si lidé vyměňují zkušenosti a názory na určité téma (politika, koníčky, sex...). Propojená skupina lidí, kteří se navzájem ovlivňují. Tvoří se na základě zájmů, rodinných vazeb nebo z jiných důvodů. Tento pojem se dnes také často používá ve spojení s internetem a nástupem webů, které se na vytváření sociálních sítí přímo zaměřují (Facebook, Lidé.cz apod.), sociální sítě se mohou vytvářet také v zájmových komunitách kolem určitých webů, například na jejich fórech¹. Tato komunikace mezi uživateli sociálních sítí může probíhat buď soukromě mezi dvěma uživateli, nebo nejčastěji hromadně mezi uživatelem a skupinou s ním propojených dalších uživatelů.

Za první sociální síť lze považovat projekt Sixdegrees spuštěný v roce 1997, kde uživatelé měli možnost si vytvořit svůj osobní profil a seznam přátel a později procházet seznamy přátel svých přátel. Velký rozmach sociálních sítí nastal v období takzvaného „neomezeného internetu“, nabízený poskytovateli internetového připojení, jelikož do té doby byl pro mnohé uživatele internet drahý a nedostupný.

2.2 Mezinárodní sociální sítě

Sociální sítě zřizované v zahraničí byly do nedávné doby pro české uživatele nezajímavé a to především z důvodu jazykové bariéry. Atraktivní se staly zejména díky rozšíření jazykové komunikativnosti a gramotnosti české populace a neméně i z důvodu inovací v podobě intuitivních mobilních verzí s využitím nových technologií a trendů.

---

¹NÚKIB [online]. Copyright©[cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.govcert.cz/download/aktuality/container-nodeid-665/slovníkb-cz-en-1505.pdf>>, s. 107

Výčet nejznámějších a nejužívanějších sociálních zahraničních sítí:

Facebook

Největší sociální síť světa, kterou využívá přes 1,5 miliardy uživatelů (*pozn.* včetně autora této práce) a zároveň třetí největší webová služba na světě. Je modifikována do více než osmdesáti jazyků, včetně češtiny. Služba byla v roce 2004 založena Markem Zuckerbergem jako studentský komunitní projekt na Harvard university (Massachusetts, USA), ale ve velmi krátké době se rychle rozšířila na ostatní univerzity a postupně se otevřela i pro ostatní, nestudující, uživatele. Výhodou sítě Facebook je interakce mezi uživateli, sdílení obsahu nebo komunikační nástroje. Zajímavostí je, že uživatelé na ni nahrají (sdílí) denně cca 200 milionů fotek.

Obr. 1 Logo facebook²

Instagram

Služba nabízející zveřejňování fotografií a videosekvencí, které mohou být upraveny grafickým filtrem. Uživatelé zveřejněný obsah označují „hashtagy“³, které usnadňují vyhledání podobných témat.

Obr. 2 Logo Instagram⁴

---

² *Stock Photos, Royalty-Free Images and Vectors - Shutterstock* [online]. Copyright © 2003 [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.shutterstock.com/cs/image-photo/kiev-ukraine-april-08-2015-facebook-277441490?src=SivRM0oQhEqRd-HPaujtg-4-21>>

³ **Hashtag** je slovo nebo fráze označená znakem „#“ (tzv. mřížka, plůtek či hash). Význam slova označeného tímto symbolem je dnes chápán jako forma klíčového slova. Nejčastěji je využíván v informačních systémech k „jednoznačnému“ označení článků, dokumentů nebo jejich částí, popřípadě klíčových, či podstatných slov. (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Hashtag>)

⁴ Instagram logo Vector | Free Download. *Free vectors, photos and PSD Downloads | Freepik* [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.freepik.com/free-vector/instagram-logo_982245.htm>

Snapchat

Obdobná aplikace spočívající v posílání fotek se vyvíjí od července roku 2011. Je velmi populární v USA, kde má asi 50 milionů uživatelů, v České republice si ji oblíbili mladí lidé studentského věku. Je postavena na principu, že člověk vyfotí nějakou situaci svým mobilním telefonem a pošle ji přátelům. Ti si ji mohou přidržet, jinak se maže. Mohou též odpovědět vyfocením jiné situace. Některé fotky je možné si ukládat do alba.

Obr. 3 Logo Snapchat⁵

Twitter

Umožňuje uživatelům psát krátké zprávy, tzv. „tweety“ o délce maximálně 140 znaků. Tyto tweety mohou sledovat jejich odběratelé (followers). V České republice není tato služba příliš rozšířena, těší se oblibě hlavně mezi firmami, publicisty a celebritami šoubyznysu.

Obr.4 Logo Twitter⁶

---

⁵ Snapchat logo Vector | Free Download. *Free vectors, photos and PSD Downloads* | *Freepik* [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.freepik.com/free-vector/snapchat-logo_982245.htm>

⁶ Twitter logo Vector | Free Download. *Free vectors, photos and PSD Downloads* | *Freepik* [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.freepik.com/free-vector/twitter-logo-design_1035-8934.jpg>

Ask.fm

Lotyšská sociální síť, kterou využívají hlavně mladí uživatelé. Principem této sítě je psaní anonymních nebo neanonymních otázek na zeď uživatele. Ten na ně, podle libosti, odpovídá. Tato síť je velice často zmiňována v souvislosti se šikanou a nevhodným chováním jejich uživatelů.

Obr. 5 Logo ASK.fm⁷

LinkedIn

Profesní sociální síť, kde je možnost vkládat životopis, odborné články a další obsah. Tato síť je velmi oblíbená mezi personalisty, kteří na ni vyhledávají vhodné kandidáty na volné pozice, které chtějí obsadit.

Obr. 6 Logo LinkedIn⁸

Youtube

Tuto největší video službu, která má přes dvě miliardy přístupů denně, lze také částečně považovat za sociální síť. Nabízí možnost nahrání a přehrávání videí, jejich komentování, nebo vytváření vlastních „playlistů“.

Obr. 7 Logo YouTube⁹

---

⁷ ASKfm logo Vector | Free Download. *Free vectors, photos and PSD Downloads* / *Freepik* [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.freepik.com/free-vector/twitter-logo-ASKfm-logo-1.png>>

⁸ Logo. *LinkedIn Brand Guidelines* / *LinkedIn* [online]. Copyright © 2018 [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://brand.linkedin.com/visual-identity/logo>>

⁹ *lalitkumar.net* [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://lalitkumar.net/wp-content/uploads/2017/09/youtube-marketing-lalitkumar-800x445.png>>

Google+

Internetová sociální síť provozovaná společností Google. Provoz sítě byl zahájen 28. června 2011 a je dosud asi největší přímou konkurencí Facebooku a v mnoha ohledech i Twitteru. Google+ zahrnuje stávající sociální služby jako Google Profiles, a +1, přidává k nim navíc některé nové prvky, např. Kruhy, Témata či Setkání.

Obr. 8 Logo Google+¹⁰

2.3 České sociální sítě

Před masivním rozšířením Facebooku bylo v České republice využíváno několik velkých sociálních sítí, které na svém vrcholu evidovaly i několikamilionové registrace. V současné době je počet uživatelů českých sociálních sítí výrazně nižší a členové komunit značně zestárlí, mladými lidmi jsou využívány v minimální míře.

Sociální sítě v Česku jsou využívány především jako seznamky, kdy na základě současného trendu a vzniku nových sítí napodobujících úspěch Facebooku, je možné registrovat se na těchto sítích i pomocí mobilní aplikace, která nabízí seznámení dle určitých kritérií (například osoby vhodné dle věku, vzdálenosti, zájmů apod.)

---

¹⁰ Google+ logo Vector | Free Download. *Free vectors, photos and PSD Downloads* / Freepik [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.freepik.com/free-vector/twitter-logo-google+-logo-1.png>>

Lidé.cz

Největší česká seznamovací síť, která se po změně konceptu v roce 2014 zaměřila na uživatelské profily, soukromé chaty a diskuzní fóra.

Obr. 9 Logo Lidé.cz¹¹

Spolužáci.cz

Úzce zaměřený portál sloužící k setkávání, sdělování informací a sdílení fotografií současných i bývalých spolužáků v uzavřených skupinách (třídách dle vzdělávacích ústavů).

Obr. 10 Logo Spolužáci.cz¹²

Libimseti.cz

Komunitní portál nabízející profily, seznamku s tematickými a sexuálními oddíly, diskuzní fóra, chat a hodnocení fotografií.

Obr. 11 Logo Libimseti.cz¹³

---

¹¹[online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z
WWW: <<https://www.technickaspecifikace.cz/logos/14.png>>

¹²Internetové vyhledávače [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z
WWW: <<http://www.ivyhledavace.cz/assets/files/images/spoluzaci-cz.jpg>>

¹³Internetové vyhledávače [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z
WWW: <http://www.ivyhledavace.cz/assets/files/images/libimseti_01_maly.jpg>

Štěstí.cz

Další z několika portálů v Česku nabízející seznámení, uživatelská základna je z velké části starší 30 let.

Obr. 12 Logo Štěstí.cz¹⁴

Xchat.cz

Kdysi významná sociální síť, v současné době nabízí hlavně chatovací služby na různá témata.

Obr. 13 Logo Xchat.cz¹⁵

ČSFD.cz

Největší sociální síť, která je zaměřena na filmové fanoušky.

Obr. 14 Logo ČSFD.cz¹⁶

---

¹⁴Internetové seznámení - úvod [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.internetove-seznameni.cz/files/images/stesti_cz.gif>

¹⁵[online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <https://pbs.twimg.com/profile_images/706612228707848192/tDpDrLzH_400x400.jpg>

¹⁶[online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://img.csfd.cz/documents/marketing/logos/logo-white-red/logo-white-red.svg>>

3 Informační a komunikační technologie

Informační a komunikační technologie, zkratka ICT (z angl. Information and Communication Technologies), nebo také IKT, je označení pro veškeré technologie, nástroje a postupy používané pro komunikaci a práci s informacemi. ICT se týká jakéhokoliv produktu, který umožňuje ukládat, vyhledávat, manipulovat, přenášet nebo přijímat informace elektronicky v digitální podobě. Tímto pojmem tedy označujeme hardwarové (servery, počítače, komunikační a síťová zařízení, kamera, myš apod.) a softwarové (operační systém, textové editory, grafické programy, síťové protokoly apod.) prostředky pro sběr, přenos, ukládání, zpracování a distribuci dat. Pojem informační a komunikační technologie se datuje k počátku 80. let, kdy se začaly používat první tzv. osobní počítače, postupem času došlo k rozvoji technologií a vývoji elektronických zařízení, která jsou schopna zpracovávat informace a rovněž mezi sebou komunikovat. Informační a komunikační technologií se rozumí veškerá technika, která se zabývá zpracováním a přenosem informací, tj. zejména výpočetní a komunikační technika a její programové vybavení.¹⁷ V dnešní moderní době se vrcholem této komunikace stal internet či chytré mobilní telefony. Např. i prostředky běžné denní potřeby lze směle spojovat s ICT (například televizor jako monitor, automatická pračka se svým programovým vybavením, automobil se svým elektronickým ovládáním apod.).

Informační a komunikační technologie jsou fascinující nástroje, které umožňují navazovat virtuální vztahy, vytvářet virtuální skupiny lidí, kteří by se v běžném „reálném“ životě nesetkali. Ne každý uživatel internetu je však důvěryhodný. Díky anonymitě uživatelů internetu lze jen velmi obtížně odhadnout, s kým komunikujeme. Níže uvedené informační a komunikační prostředky umožňují provést kybernetický útok na oběť kdykoliv a kdekoliv. Je téměř jasné, že technologický vývoj bude neustále pokračovat a budou se objevovat nové a nové prostředky a technologie, proto je nutné věnovat kyberšikaně velkou pozornost již nyní.

---

¹⁷NÚKIB [online]. Copyright©[cit.2018-03-04]. Dostupné
<<https://www.govcert.cz/download/aktuality/container-nodeid-665/slovníkbk-cz-en-1505.pdf>> S 55

3.1 Přehled komunikačních technologií

V této kapitole je uveden přehled komunikačních zařízení a jejich stručná charakteristika tak, jak vznikala v novodobé historii. Začíná těmi nejstaršími jako je telefon a fax až k těm nejmodernějším jako jsou počítač, chytrý mobilní telefon či tablet.

3.1.1 Fax

Fax, jinak také telefax, je zařízení pro přenos statického obrazu pomocí telefonní linky, nebo internetu. Fax skenuje psaný text nebo obrázek z papíru, rozkládá jej na body (pixely) a pošle jej v binární formě pomocí telefonní linky na jiný faxový přístroj. Ten zprávu přijme a vytiskne její kopii na papír nebo ji uchová elektronicky. Za vynálezce faxu je považován Skot Alexander Bain, který svůj tzv. „záznamový telegraf“ patentoval už 27. května 1843. V jeho přístroji byl originál dokumentu nakreslen nevodivou barvou na vodivé podložce. Vodivost různých částí předlohy byla snímána jehlou na elektromagneticky poháněném kyvadle. Potom, co jehla přešla po předloze se podložka posunula o jeden řádek, což se opakovalo pro celý přenášený dokument. Na opačné, tedy přijímací, straně vedení byl papír napuštěný elektrochemickým barvivem, které reagovalo po dotyku jehly přijímače.¹⁸ V současné době se používá k zasílání faxů e-mail a internetové připojení.

3.1.2 Telefon

Telefon (řecky: *téle* = vzdálený a *fóné* = hlas) je telekomunikační zařízení, které přenáší hovor prostřednictvím elektrických signálů. Jako vynálezce je označován Alexander Graham Bell. Svůj první telefon sestrojil v Bostonu ve Spojených státech amerických v roce 1876. Avšak dle nejnovějších údajů a výzkumů telefon vynalezl, Ital jménem Antonio Meucci, a to už v roce 1849. Telefon v současné podobě je výsledkem postupného vylepšování a vynálezů dalších technicky zdatných lidí.

3.1.3 Mobilní telefon

Mobilní telefon je elektronické zařízení, které umožňuje uskutečňovat telefonní hovory. Jeho uživatel však není díky použití rádiových vln vázán na místo, kde končí telefonní přípojka.

---

¹⁸ HANES, D. a SALGUEIRO G. *Fax, modem, and text for IP telephony*. Indianapolis, IN: Cisco Press, 2008. ISBN 978-1-58705-269-9

Podle způsobu připojení do telefonní sítě rozlišujeme:

- **Celulární (buňkové) telefony** – připojují se do celulárních rádiových sítí, které v podobě veřejných pozemních mobilních sítí pokrývají hustěji osídlené oblasti většiny zemí. Satelitní telefony – umožňují komunikaci i z odlehlých míst, kde není pokrytí buňkovými sítěmi, protože komunikují s telekomunikační družicí (satelitem) je podmínkou použití volný výhled na oblohu.
- **Bezšňůrové telefony** – umožňují volný pohyb po bytě, domě nebo pozemku; komunikují se základnovou stanicí vlastněnou účastníkem a připojenou na běžnou pevnou telefonní linku, případně do mobilní sítě.¹⁹

Zdaleka nejrozšířenější zařízení je mobilní telefon z první skupiny, a proto se za mobilní telefon často považují pouze zařízení z této kategorie. Mobilní telefony umožňují nejen komunikaci v rámci mobilní sítě, poskytují také širokou škálu dalších telekomunikačních služeb, jako jsou SMS, MMS, WAP a připojení na internet. K nejrozšířenějším elektronickým zařízením patří mobilní telefony vybavené operačním systémem, mohou v mnoha ohledech nahradit osobní počítače.

Vynález bezdrátové telefonie spadá již do konce 19. století, ale první mobilní telefony pro veřejnost se začaly objevovat až v 50. letech 20. století v USA a byly zpočátku prodávány jako vybavení automobilů. Teprve v průběhu 70. let se objevily první skutečně přenosné (ale zdaleka ne kapesní) přístroje. Tato zařízení byla objemná, poměrně těžká a zároveň nákladná. Až díky nižším zaváděcím nákladům a rychlejšímu rozmístění případných nutných pozemních technologií se mobilní sítě dokázaly rychleji rozšířit po světě a předstihly růst a následně i rozšíření pevné telefonie. V současnosti je počet telefonních účastníků srovnatelný s počtem obyvatel celé naší planety.

Mobilní telefon umožňuje být stále v kontaktu, volat a posílat zprávy, pořizovat a posílat fotky a videa, poslouchat hudbu, hrát hry, být online a odesílat emaily. Stejně tak je ale možné ho zneužít k nepříjemným telefonátům a zprávám včetně výhrůzek, zastrašování a obtěžování. Mobilní telefony se také často zneužívají k natáčení různých ponižujících videí. Díky stále modernějším a technologicky vyspělejšímu operačním systémům jsou mobilní telefony shromaždištěm dat všeho druhu s následným využitím.

---

¹⁹Mobilní telefon – Wikipedie. [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Mobiln%C3%AD_telefon&oldid=15679914>

3.1.4 Osobní počítač a internet

V souladu se zněním CSN 36 9001 se jedná o „stroj na zpracování dat provádějící samočinné posloupnosti různých aritmetických a logických operací“. Jinými slovy: stroj charakterizovaný prací s daty, která probíhá podle předem vytvořeného programu uloženého v jeho paměti.²⁰ **Počítač** je tedy elektronické zařízení, které zpracovává data pomocí předem vytvořeného programu. Současný osobní počítač se skládá z hardware, které představuje fyzické části počítače (procesor, klávesnice, monitor atd.) a ze software (operační systém a programy) a je zpravidla ovládán uživatelem, který poskytuje počítači data ke zpracování prostřednictvím jeho vstupních zařízení a počítač výsledky prezentuje pomocí výstupních zařízení.

První zařízení, která se později vyvinula v dnešní počítače, byla velmi jednoduchá a byla založena na mechanických principech. Za prvního předchůdce počítače lze považovat mechanické počítadlo (tzv. abakus), které se používalo již v Babylonii od poloviny třetího tisíciletí př. n. l. Za vynálezce dnešních počítačů je považován Charles Babbage, který v 19. století vymyslel základní principy fungování mechanického stroje pro řešení složitých výpočtů. Díky americké společnosti Apple Inc. (dříve Apple Computer Inc.) a zejména houževnatosti jeho zakladatelů: Steven Paul Jobs, Stephen Wozniak a Ronald Wayne, došlo od založení dnes světoznámé společnosti v roce 1976 až do současnosti k rozšíření osobních počítačů a v současné době dalších produktů komunikačních technologií (jako jsou tablety, mobilní telefony, kapesní počítače, apod.) v podstatě mezi veškerou populaci světa, a to díky neustálému pokroku ve vývoji těchto technologií a technických zařízení. Společnost Apple Computer Inc. byla nejznámějším a vůdčím článkem v propagaci a vývoji počítačů, rovněž i počítačové sítě, avšak nelze opomenout význam v pokroku i dalších, známých společností, jako je Microsoft Corporation, IBM Corporation (International Business Machines Corporation), Hewlett Packard Enterprise, aj.

Internet

Internet je globální systém propojených počítačových sítí, které používají standardní internetový protokol (TCP/IP). Internet slouží miliardám uživatelů po celém světě. Je to síť sítí, která se skládá z milionů soukromých, veřejných, akademických,

---

²⁰NÚKIB [online]. Copyright©[cit.2018-03-04].

Dostupné

z

WWW: <<https://www.govcert.cz/download/aktuality/container-nodeid-665/slovnikkb-cz-en-1505.pdf>>

obchodních a vládních sítí, s místním až globálním rozsahem, které jsou propojeny širokou škálou elektronických, bezdrátových a optických síťových technologií.²¹ Samotné slovo internet pochází z mezinárodní předpony *inter* (česky mezi) a anglického slova *net* (network, česky síť). Společným cílem všech uživatelů internetu je bezproblémová komunikace - výměna dat. Nejznámější službou poskytovanou v rámci internetu je webová stránka WWW - je to kombinace textu, grafiky a multimédií propojených hypertextovými odkazy a e-mail - elektronická pošta, a desítky dalších služeb.

V šedesátých letech se sdružení RAND a univerzit MIT a UCLA zabývalo v USA myšlenkou na vytvoření decentralizované sítě. Realizaci plánu výrazně pomohl v roce 1968 PENTAGON, a tak vznikla první univerzitní síť, propojeny byly čtyři americké univerzity (síť ARPANET). V roce 1972 už na síti fungovalo 37 univerzitních počítačů a o rok později se do sítě připojila londýnská univerzita a norská Radar Establishment. Ovšem skutečný rozvoj nastal teprve po dohodě na společném přenosovém protokolu, který je v zásadě platný dodnes (TCP/IP). Od té doby počet připojených počítačů i uživatelů násobně roste.

Mezi základní služby Internetu patří:

- WWW – systém webových stránek zobrazovaných pomocí webového prohlížeče
- E-mail – elektronická pošta
- Instant messaging – online komunikace mezi uživateli
- online hry, sdílení souborů
- VoIP – telefonování pomocí Internetu
- FTP – přenos souborů
- DNS – systém doménových jmen

3.1.5 Smartphone

Smartphone, v českém překladu chytrý telefon, je mobilní telefon, který využívá pokročilý operační systém a aplikační rozhraní, které umožní instalaci nebo úpravy

---

²¹NÚKIB [online]. Copyright©[cit.2018-03-04].

WWW: <<https://www.govcert.cz/download/aktuality/container-nodeid-665/slovníkbk-cz-en-1505.pdf>>

programů, je trvale připojen k síti Internet. Operační systémy Symbian, iOS, Android, Windows Phone, PalmOS, Bada, MeeGo poskytují i možnost tvorby vlastních aplikací, které pak určují možnosti chytrého telefonu. Technologie, které dnes běžný chytrý telefon poskytuje, jsou například internetový prohlížeč, mobilní verze kancelářského balíku Office, emailový klient, multimediální přehrávač, podpora paměťových karet atd. V poslední době se chytré telefony dostaly do povědomí i mnoha běžných uživatelů, a to především díky výraznému snížení jejich cen a velkému nasazení výrobců a distributorů. Rovněž také narůstá technická gramotnost uživatelů.

3.1.6 Tablet

Tablet je označení pro přenosný počítač ve tvaru desky s integrovanou dotykovou obrazovkou, která se používá jako hlavní způsob ovládání. Místo fyzické klávesnice se často používá virtuální klávesnice na obrazovce nebo psaní pomocí stylusu (elektronické pero).²² Elektronická zařízení se vstupem a výstupem dat na plochém informačním displeji existovala již v roce 1888. Předchůdcem tabletů a notebooků byla koncepce Dynabook z roku 1968. Na přelomu století se firma Microsoft pokusila definovat koncepci výrobků Tablet PC jakožto mobilní počítač pro obchodní práci v terénu, ale tato zařízení nedosáhla masového rozšíření především kvůli ceně a problémům s použitelností. V dubnu 2010 uvolňuje společnost Apple Inc. svůj výrobek iPad, tablet zaměřený na konzumaci multimédií.

---

²²Obchodní akademie Kolín [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW:< http://www.oakolin.eu/docs/ASYS_skripta_ECDL.pdf,> S 2-3

4 Šikana

Šikana (z francouzského *chicane* - zlomyslné obtěžování, týrání, sužování, pronásledování, byrokratické lpění na liteře předpisů) označuje fyzické i psychické omezování či týrání slabšího jedince v kolektivu. Dochází k ní ve všech skupinách věkových i sociálních. Setkat se s ní můžeme v jakémkoliv typu škol a školských zařízeních, v armádě, sportovním klubu, ve vězení, ale i v rodině (zaměřena na neoblíbené dítě) či v zaměstnání (podle toho, zda je původcem kolega či nadřízený, mluvíme o mobbingu nebo bossingu).²³ Dnes je však častěji používáno jako synonymum pro psychotraumatizaci ve skupině, je označením pro opakované týrání, zotročování, ponižování nebo omezování jedince nebo skupiny jiným jedincem nebo skupinou prostřednictvím agrese či manipulace. V přeneseném smyslu se pak slovo šikana používá pro označení jakéhokoliv omezování slabších subjektů silnějšími. Šikanování je nebezpečný sociálně patologický jev, při němž je zejména omezována osobní svoboda, svoboda rozhodování, je ponižována lidská důstojnost a čest, mnohdy je obětí ubližováno na zdraví či na majetku. Nelze pominout ani šikanu se sexuální podtextem, ta sahá od verbálního obtěžování až k pohlavnímu zneužívání a znásilnění.

Oběti dětské šikany se stávají většinou děti s touto charakteristikou:

Jedinec, který se neumí, nebo nechce bránit, jakýmkoliv způsobem se odlišuje od očekávaného průměru (př. má nadváhu, nosí brýle, je v kolektivu nový, nebo rasově odlišný apod.), je fyzicky slabý, tichý, uzavřený, těžko navazuje osobní kontakt s ostatními dětmi, je duševně zaostalejší, anebo jde o takzvaného dětského genia - je nadprůměrně inteligentní, čímž se vymyká.

4.1 Projevy a stupně šikany

Šikana se projevuje těmito znaky:

- jakékoliv chování, jehož záměrem je opakovaně ubližovat, ohrožovat nebo zastrášovat jiného člověka, případně skupinu lidí,

---

²³ ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál, 1995. s. 25.

- zahrnuje jak fyzický útok v podobě bití, poškozování věcí druhé osobě, tak i útok slovní v podobě vydírání, nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování,
- nepoměr sil mezi agresorem a obětí (zpravidla vlastní fyzická síla, početní převaha agresorů, psychická převaha nad méně odolným jedincem),
- většina případů šikany mezi dětmi se odehrává ve škole, na cestě do školy nebo ze školy, případně v okolí bydliště,
- samoučelnost agrese, šikanujícímu nejde primárně o dosažení konkrétního cíle, zisku (sama agrese je původním a hlavním cílem šikany, protože je nejmarkantnějším stvrzením převahy útočníka, proto mu poskytuje nezastupitelné uspokojení), nebezpečí šikany spočívá především v závažnosti, dlouhodobém působení a s tím souvisejících následcích v oblasti duševního a fyzického zdraví,
- někdy bývá jako „šikana“ označováno také byrokratické obtěžování a omezování.

Varianty šikany jsou velmi různé, stejně jako metody, kterými je prováděna. Zpravidla má agresor nad obětí fyzickou či početní převahu. Následky šikany si do dalšího života odnášejí všichni zúčastnění, největší dopad má ale pochopitelně na oběť. Podle druhu níže zmíněné agrese tedy dělíme šikanu na přímou a nepřímou. Nejen ve školním prostředí tedy rozeznáváme podle následujících kritérií několik druhů šikany:

- **Násilné a manipulativní příkazy** - agresor nutí oběť k různým nepříjemným činnostem a úkolům (např. nosit a odevzdávat svačinu či kapesné, psát za někoho domácí úkoly),
- **Slovní agrese a zastrašování** - agresor oběti vyhrožuje fyzickým útokem, zastrašuje, nadává jí, vysmívá se nebo jí zastrašuje)
- **Fyzická agrese** - agresor používá k šikanování oběti fyzické násilí, popřípadě předměty, kterými učiní útok důraznějším (baseballová pálka, hrozby a údery pěstí, kopy apod.)

- **Krádeže, ničení a manipulace s věcmi** - agresor oběti ničí a odcizuje věci nebo si věci půjčuje a vrací je znehodnocené (například tužky, jiné školní pomůcky, celý penál apod.).

Stupně šikany:²⁴

1. **Zrod ostrakismu** - Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky a dělají na jeho účet drobné legrácky.
2. **Fyzická agrese a přitvrzování manipulace** – Ve školním prostředí jde o odreagování žáků prostřednictvím nejslabšího jedince, který funguje jako ventil, agresivní jedinec (i skupina) prostřednictvím násilí uspokojuje své potřeby. Při bití a týrání slabšího zažívá jedinec pocit moci.
3. **Vytvoření jádra (klíčový moment)** - V tomto stupni se vytvoří skupinka agresorů, tzv. úderné jádro, které nyní již spolupracuje systematicky a pokud nenarazí na odpor, dále upevňuje svoji moc.
4. **Většina přijímá normy agresorů** - Normy agresorů jsou již přijaty, většina je považuje za nepsané zákony, i mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, týrat spolužáka a dokonce u toho pociťovat uspokojení z tohoto amorálního chování.
5. **Totalita neboli dokonalá šikana** - V poslední fázi dochází nastolení totalitní ideologie šikanování. Žáci jsou rozděleni na dvě skupiny lidí – na agresory a na oběti. Agresoři využívají vše, co lze zužitkovat, od materiálních věcí až po školní znalosti. Agresoři ztrácejí veškeré zábrany, chtějí pouze provádět násilí, které považují za normální, dokonce za legraci. Tento nejvyšší stupeň je příznačný spíše pro šikany ve věznicích, vojenském prostředí a výchovných ústavech pro mládež. V mírnější podobě se však někdy vyskytuje i na školách.

---

²⁴ KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe. s. 27.

5 Kyberšikana

Kyberšikanu (*cyberbullying*) lze definovat jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a Internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy, lidsky ponížit adresáta. Je jednou z forem psychické šikany a řadí se mezi sociálně patologické jevy. O kyberšikaně hovoříme, pokud agresor oběť úmyslně, zpravidla opakovaně ohrožuje, pronásleduje a týrá psychicky a zneužívá k tomu moderní komunikační nástroje a internet. Stejně jako u jiných forem šikany je primárním cílem útočníka ublížit oběti. Řada jejích projevů může spadat do oblasti kriminálních činů. Její nejobvyklejší projevy představuje zasílání obtěžujících, urážejících či útočných mailů a SMS, vytváření stránek a blogů dehonestujících ostatní, popřípadě může kyberšikana sloužit k posilování klasických forem šikany, nejčastěji prostřednictvím nahrání scény na mobilní telefon a jejího následného rozeslání známým dotyčného, popřípadě vystavení a sdílení na Internetu, ať už samostatně, tak i v uzavřených skupinách a diskuzních fórech. Zejména poslední varianta šikany může být extrémně nebezpečná. Samotný název naznačuje, že v případě kyberšikany máme co do činění se specifickou formou klasické šikany (chování, jehož záměrem je opakovaně ublížovat, ohrožovat, nebo zastrašovat jiného člověka, případně skupinu lidí).

Kyberšikana pak přenáší „klasickou šikanu“ do světa virtuálního a umožňuje útočníkovi použít nástroje a prostředky, které mohou mít mnohem větší dopad na oběť než by tomu bylo ve světě reálném. Kyberšikana díky používání informačních a komunikačních technologií a trvanlivosti dat v kyberprostoru umožňuje opakované útoky na oběť, a to i v případě, že se oběť ve světě reálném geograficky značně vzdálila od místa, kde byla původně šikanována. Kyberšikana může být propojena se šikanou „klasickou“ (např. nahrávání fyzického napadení oběti a následné umístění tohoto útoku na web). Pro to, abychom mohli hovořit o kyberšikaně, je nutné, aby k šikanování byly použity informační a komunikační technologie či služby nabízené v kyberprostoru.²⁵

Kyberšikana je nová tím, že se její zbraní staly moderní komunikační technologie - mobilní telefon, email, chat, sociální sítě. Odehrává se ve virtuálním světě, zpravidla bez přímého kontaktu, v kyberprostoru. Agresorem se může stát kdokoli, oběť

---

²⁵ KOLOUCH, J. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. s 309

šikany dává možnost odvěty a stále častěji se stává prostředkem msty. Nová je v tom, že otevřela úplně novou dimenzi rozvoje patologie mezilidských vztahů. Vyznačuje se mimo jiné těmito znaky²⁶:

- Prostorová neomezenost - Kyberšikana se neomezuje jen na prostory třídy nebo školní dvůr: kyberšikana prostřednictvím mobilních telefonů a internetu pronásleduje dítě i v jeho domově, které tak nemá před elektronickými útoky úniku. Časová neomezenost. Stejně jako prostorově, je kyberšikana neomezená i časově. Nekončí se školním zvoněním a trvá tak dlouho, dokud má oběť zapnutý internet nebo mobil, většinou tedy 24 hodin denně.
- Široké sociální dopady - S tím, jak snadno se na internetu šíří digitální obsah, je jednoduché rozšířit i fotografii, video nebo text, který někoho ponižuje, šíří o něm nepravdivé nebo popudlivé informace. Nejsnazší je to v sociálních sítích, na portálech pro sdílení videí a veřejných chatech, kde má k takovým materiálům přístup každý uživatel internetu. U rozvinutých šikan dochází k veřejnému hlasování, peticím, masovým komentářům na úkor oběti. S počtem diváků úměrně narůstá i frustrace oběti.
- Obtížná rozpoznatelnost - Kyberšikana jako jedna z forem psychické šikany nepůsobí viditelné modřiny a krvavé šrámy. Může proto zůstat svému okolí dlouho skrytá. Přesto působí zranění neméně vážná a obtížně léčitelná (např. úzkostné poruchy, posttraumatické poruchy, deformuje rozvoj sociálních a morálních kompetencí). Proto je důležité rozvíjet citlivost k signálům elektronického násilí mezi žáky a nepodceňovat je.
- Anonymita - Anonymita posiluje účinnost násilných zpráv a útoků. Přestože s velkou pravděpodobností bude útočník ze stejného kolektivu jako oběť, často zůstane záměrně skrytý, aby zvýšil strach a utrpení oběti. Stačí vytvořit falešný profil na sociální síti, neznámou emailovou adresu či zřídit sim kartu s novým telefonním číslem, a oběť se nikdy nemusí dozvědět, kdo na ni útočí.

---

²⁶ O nás | NCBI [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Kyberšikana ve školním prostředí. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky. Dostupné z WWW: <<http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=38>>

5.1 Projevy kyberšikany

Kyberútoky mohou být agresorem realizovány krátkodobě, ale i dlouhodobě s různou intenzitou a využitím množství nástrojů, kdy útočník při svém konání – napadání ostatních velmi často kombinuje více typů útoků. Nezřídka kdy může kyberšikaně předcházet i šikana klasická a to zejména v kolektivu určité skupiny spojující společné situace a místa (př. studentů, zaměstnanců apod.). Mezi nejznámější projevy jsou řazeny:

- Posílání obtěžujících, výhrůžných nebo krutých zpráv formou SMS, emailem, chaty (Facebook, Whatsapp, apod.)
- Uveřejňování choulostivých nebo lživých informací a obrazových materiálů na webových stránkách nebo jejich šíření telefonem, a to zejména záznamy aktů klasické šikany, násilí páchaného na oběti nebo např. pornografické fotografie s tváří oběti.
- Zcizení hesel k účtům a následné zneužívání osvojeného účtu.
- Šikana pomocí blogů²⁷ - zveřejňování intimních informací nebo pomlouvání prostřednictvím blogu. V podstatě může mít čtyři podoby:
  - a) vkládání agresivních a útočných komentářů do cizího blogu (šikovný a velmi vytrvalý jedinec může přinutit oběť zcela zrušit komentáře)
  - b) vytváření blogů a příspěvků na vlastním blogu s texty, které poškozují a šikanují oběť
  - c) vytváření „falešných blogů“ – tj. blogů, které se tváří, že je psala oběť šikany, která je tímto způsobem poškozována tak, že je ostatním sugerováno, že je autorkou textů a materiálů, které by samozřejmě nikdy nenapsala nebo nezveřejnila
  - d) nabourání cizího blogu a jeho úprava ke škodě oběti, poškození její pověsti
- Zasílání dehonestujících obrázků přes email nebo mobilní telefony, nejčastěji posílání obrázků, fotografií, kde je oběť zesměšňována, karikována, ponižována.

---

²⁷ **Blog** je webová aplikace obsahující příspěvky většinou jednoho editora na jedné webové stránce. Nejčastěji, nikoli však nezbytně, bývají zobrazovány v obráceném chronologickém pořadí, (tj. nejnovější nahoře). Autor se nazývá blogger (někteří Češi píší pouze jedno g), veškeré blogy a jejich vzájemné vztahy blogosféra. Slovo „blog“ vzniklo stažením anglického „web log“, což v češtině zhruba znamená „webový zápisník“, a zkrácením slova „weblog“.

- Hlasování cestou Internetu s formulovanými otázkami jako např. „Kdo je super a kdo není? Kdo je největší kráva v sedmé třídě?“ Tyto typy otázek nekontrolovatelně běží v různých internetových hlasováních a všechny jsou vytvořeny někým z blízkého okolí. Staly se novým způsobem, jak děti mohou šikanovat své vrstevníky online za využití moderních technologií.
- Interaktivní hraní – při hraní na herních zařízeních a konzolích typu X-Box Live a Sony Play Station 2 Network jsou děti v živém spojení přes chat nebo telefonování prostřednictvím Internetu prakticky s jakýmkoli uživatelem, se kterým se v online hře setkají. Někdy ostatní slovně napadají, uzamykají před někým hrací místnost, vypouštějí do kyberprostoru nepravdivé zvěsti, nebo se nabourávají do cizích účtů.
- Vydávání se za jiného člověka – svoji oběť.
- Rozesílání zákeřných kódů (viry, spyware, hackování²⁸). Jde o zasílání pornografických nebo jiných obtěžujících emailů a zpráv, kdy útočníci své oběti zapisují do různých hromadných seznamů a jim pak chodí velké množství nevyžádaných zpráv. V případě pornografie například mohou rodiče podezírat z navštěvování erotických stránek své děti.

---

²⁸ **Spyware** je program, který využívá internetové stránky k odesílání dat z počítače (či mobilního telefonu nebo jiného zařízení) bez vědomí jeho uživatele,

Hackeři jsou počítačoví specialisté či programátoři s detailními znalostmi fungování systému, dokáží ho výborně používat, ale především si ho i upravit podle svých potřeb. V masmédiích se tento termín používá pro počítačové zločince a narušitele počítačových sítí

6 Charakteristika obětí a agresorů

6.1 Oběť kyberšikany

U obětí kyberšikany nezáleží na věku, pohlaví, fyzické síle, postavení v sociální skupině či úspěšnosti ve společnosti. V elektronické komunikaci jsou výše zmíněné aspekty potlačeny a nemají takový význam, jako při komunikaci tváří v tvář. Oběť si šikanu vůči své osobě často nepřipouští, uveřejněná videa a komentáře bere jako zábavu, a pokud už si psychické násilí připustí, snaží se za těmito projevy zamést stopy (vymaže profily, emaily). Má k tomu důvod, obává se výsměchu a ostudy. Bojí se, že pokud se svěří, bude označen za „práskače“ a ústrky ještě zesílí. Pokud už se oběť se svým problémem někomu svěří, podaří se jen málokdy jedinci účinně pomoci. Málokdy rodiče či škola vyhledají pro oběť vhodnou terapii, pokud je zapotřebí. Rodiče ani někteří pedagogové si často s kyberšikanou neví rady, obávají se obrátit na Policii, jelikož se domnívají, že se jedná o tak banální záležitost, kterou se policie nebude zabývat.²⁹

Z výzkumů vyplývá, že oběti tradiční šikany se často stávají také oběťmi kyberšikany, která je v této souvislosti posunem šikany o krok dál. Oběti kyberšikany tráví více času na internetu, bývají obvykle málo obeznámeny s riziky spojenými se zneužitím ICT, proto se na internetu chovají méně opatrně. Psychické týrání na oběti nezanechává žádné zjevné stopy, na rozdíl od modřin a šrámů, jež mohou doprovázet fyzickou šikanu. Oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím. Důvodem pro takové chování může být kupříkladu strach, stud, ale také to, že rodiče neovládají práci na počítači. Dítě je nezralý jedinec, bez životních zkušeností, většinou nepozná, že jde o projevy psychického šikanování, nesvěří se, bojí se, že mu rodiče zakáží používat internet a vstupovat do kybersvěta. Oběti kyberšikany na řešení svých problémů často zůstávají samy, nebo jen s mizivou podporou, což může vést k tomu, že situaci nezvládají. Dopad útoku na oběť výrazně prohlubuje pocit beznaděje, který je vyvolaný minimálními možnostmi obrany proti anonymnímu útočníkovi, či skupině útočníků.

---

²⁹ KOPECKÝ, K. a KREJČÍ, V. Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče. 1. vyd. 2010. s. 5

6.2 Agresor kyberšikany

Stejně jako v případě obětí se původcem kyberšikany – agresorem, může za určitých okolností stát v podstatě kdokoli. Existuje ale psychologické a sociální „vybavení“, které dítě zvýšeně predisponuje k řešení vztahů násilným způsobem. Pachatelé kyberšikany jsou častěji chlapci než dívky. Důvodem je větší počítačová gramotnost, z toho plynoucího více času tráveného na počítači, větší „odvaha“. Pachatelé z řad chlapců mají větší znalosti internetových aplikací, ovládají programy na úpravu fotografií a videí. To ale neznamená, že v řadách pachatelů nejsou dívky. Ty se ale mnohdy spokojí s použitím jen mobilních telefonů, popř. uveřejněním natočeného, či získaného videa.

V mnohých případech jsou pachatelé sami obětí kyberšikany, nebo alespoň jejími pozorovateli. Zatímco u klasické šikany je agresor většinou fyzicky zdatnější, v kolektivu poměrně oblíbený, dovede si kolem sebe vytvořit skupinu příznivců až obdivovatelů, pachatel kyberšikany nic takového nepotřebuje. Může to být fyzicky slabý jedinec, který nemusí mít ve skupině žádnou prestiž. Agresoři si přes častý pocit oprávněnosti svého jednání zpravidla uvědomují, že jejich počínání nemusí být přijato bez sankcí.

6.2.1 Profil agresora – studenta

Žák základní školy

- zpravidla méně úspěšný, ale s vysokou potřebou sebeprosazení,
- vyrůstající s rodiči k dětem nekriticky vzhlížejícím a za všech okolností prosazujícím svůj názor,
- fyzicky nebo psychicky zdatný, nadprůměrně inteligentní,
- jedinec se zkušeností v roli oběti šikany,
- mající potřebou předvádět se a dokazovat svou převahu nad ostatními,
- nebo naopak s chybějícím svědomím, často lhostejný lhář, manipulátor,
- člen party, kde je většina příslušníků věkem starší než on sám,

- sociálně a emocionálně nezralý, necitlivý,
- nudící se,
- vyrůstající v prostředí, kde jsou rodiče k agresivnímu jednání tolerantnější a tvrdě trestají,
- dítě čelící akutní rodinné krizi (např. rozvod rodičů) nebo vyrůstající v dysfunkční či konfliktní rodině, s vlastní traumatickou zkušeností (CAN syndrom, tj. syndrom týraného a zneužívaného dítěte),
- se skrytou specifickou poruchou učení nebo poruchou pozornosti bez projevů hyperaktivity, ale i s poruchou pozornosti, hyperaktivitou a poruchami chování, apod.

Student střední školy

- málo úspěšný, ale s vysokou potřebou sebeprosazení,
- s vysokým sebevědomím,
- který se s šikanou setkal na základní škole, ať už v roli agresora, svědka nebo oběti,
- s rozvíjející se disociální poruchou osobnosti nebo probíhajícím psychickým onemocněním,
- pocházející z majetné rodiny nebo jehož rodiče mají významné společenské postavení, pokud žije s představou vlastní výjimečnosti a beztrestnosti a ztrácí kontakt s realitou,
- s nezralým nebo negativně nastaveným hodnotovým systémem.³⁰

---

³⁰ *O nás* | NCBI [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Kyberšikana ve školním prostředí. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky. Dostupné z WWW: <<http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=38>>, S 12

7 Jak reagovat na kyberšikanu a kam se obrátit

V případě, že se někdo stane obětí kyberšikany, následující rady mu mohou pomoci odradit útočníka od dalších útoků, případně snížit intenzitu útoků a jejich případný dopad na postiženého - oběť. Jak se tedy zachovat?

a) Nereagovat a ukončit komunikaci

Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli. Důrazně se doporučuje nekomunikovat dále s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat mu a nemstít se. Lze předpokládat, že se útočník po čase vzdá, protože jeho námaha nenachází odezvu.

b) Blokovat útočníka a změnit si virtuální identitu

Dalším krokem je zamezit útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby). Jde spíše o to znesnadnit mu jeho počínání. Vzhledem k tomu, že útočník může své virtuální identity měnit, blokování mu nemůže definitivně zabránit v dalších útocích. Zároveň by si oběť měla změnit svoji virtuální identitu, tzn. změnit „nick“, vytvořit si jiný email účet, změnit SIM kartu apod.

c) Zajistit důkazy a ohlásit závadový obsah

Oběť kyberšikany se může sama snažit zahladit všechny stopy, aby jí nic nepřipomínalo chvíle ponížení. Je ale důležité uchovat možné důkazy pro pozdější použití při vyšetřování kyberšikany (e-maily, sms, dehonestující weby, profily, chaty atp.). Důkazy ale může rodič, a ve škole pedagog dítěte odstranit z jeho dosahu, a předejít tak opakované traumatizaci. Nejlépe lze důkazy zálohovat pomocí funkce print screeen, kdy je obsah závadové komunikace (webová stránka, blog, účty na instant messengerech, falešný profil na Facebooku, apod.) „vyfotografován“ a uložen.

Pokud jde o urážející nebo falešný profil na sociální síti, může uživatel, či jeho jménem vhodný zástupce, požádat správce sociální sítě o jeho smazání., řada služeb nabízí speciální nahlašovací ikony. Často se ale jedná o zdlouhavý proces, poskytovatelé služby musí ověřovat pravdivost a oprávněnost hlášení. Pro urychlení procesu, a to zejména v případě šikanujícího obsahu na Facebooku, je vhodné

kontaktovat Horkou linku (horkalinka.cz). Té se může podařit obsah stáhnout během dvou dní (při hlášení přímo Facebooku může stažení trvat i měsíce).

Obr. 15 Logo Horká Linka³¹

Horká linka

Pokud oběť kyberšikany toto nikomu nesdělí, útočník možná přestane, už nebude ubližovat jí, ale najde si někoho jiného. Je důležité, aby oběť nezůstala na řešení problému sama, pokud jde o dítě, to by se mělo svěřit dospělé osobě (rodič, učitel), a zároveň někomu s vyššími IT schopnostmi, aby bylo vyšetřování události úspěšné. Dospělí jsou schopni lépe posoudit, kdy je problém natolik závažný, že je pro řešení potřeba zapojit specializované instituce (policii, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.). Může se tímto také ale zjistit, že někdo z okolí se již s podobnou situací setkal a může tak pomoci se s ní lépe vyrovnat a vhodně ji řešit.

d) Vypátrat, kdo je agresor a upozornit provozovatele serveru

Pokud to je možné, tak se ten, kdo se setká s kyberšikanou by se měl pokusit zjistit, kdo je agresor (prohlédnout si jeho osobní údaje, apod.). V případě zjištění útoku je dobré kontaktovat a upozornit provozovatele serveru, na kterém k útokům dochází a požadovat zamezení přístupu tohoto agresora na server.

7.1 Kam se obrátit

Linka bezpečí (116 111) je nejznámější česká linka důvěry pro děti a dospívající do 18 let, kteří mohou využívat její služby krizové intervence po telefonu, její e-mailovou poradnu (*pomoc@linkabezpeci.cz*) a chat (*chat.linkabezpeci.cz*).

Webové stránky *www.bezpecne-online.cz* jsou národní webové stránky projektu *Saferinternet.cz* zaměřené na rozšiřování povědomí o bezpečnosti na internetu a šíření

---

³¹ Odstranění obsahu z internetu | Horká linka - Ohlaste. *Odstranění obsahu z internetu* | Horká linka - Ohlaste [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://ohlaste.horkalinkaczi.cz/>>

informací o nebezpečných praktikách, zejména pokud se jedná o kybernetickou šikanu, phishing (podvodná technika používaná na internetu k získávání citlivých údajů), krádeže identity a podobně. Linka bezpečí provozuje v rámci národního projektu Saferinternet.cz asistenční linku www.internethelpline.cz nebo také www.pomoconline.cz, která poradí v případě, že se mladí uživatelé internetu dostanou do nesnází. Dále lze nepřiměřený obsah na internetu nahlásit např. na "Internetové Horké lince (Internet Hotline)", což je kontaktní centrum, které přijímá hlášení o nebezpečném nebo nezákonném obsahu. Snaží se bránit šíření dětské pornografie a prostituce, obchodu s dětmi, pedofilie, věkově nepřiměřeného obsahu atd. Dále jsou na síti Internet k dispozici projekty řešící kyberšikanu a jevy s ní související, jedná se, mj. o tyto:

- Seznam se bezpečně! (www.seznamsebezpecne.cz)
- E-bepečí (www.e-bezpeci.cz)
- Napiš nám (www.napisnam.cz)
- Projekt Minimalizace šikany (www.minimalizacesikany.cz)
- Stop kybernásilí (www.stopkybersikane.cz)
- Dětské krizové centrum (www.dkc.cz)

8 Legislativa ČR spojená s kyberšikanou

Ačkoliv jsou pojem a projevy kyberšikanou celkem výstižně definovány a jen málokdo neví, co by si pod tímto slovem představil, není kyberšikana jako taková jmenovitě uvedena v ustanoveních trestního zákoníku, či jiného zákona platného na území České republiky. Jednotlivé fáze, či projevy kyberšikanou však mohou svojí intenzitou a mírou společenské škodlivosti naplňovat skutkovou podstatu přestupků proti občanskému soužití dle ustanovení § 7 odstavce 1 zák. č. 251/2016 Sb. Zákona o některých přestupcích³², avšak velmi často se agresor kyberšikanou dopouští spáchání protiprávního jednání proti ustanovení v následujících zákonech:

Trestní zákoník (zákon 40/2009 Sb.)³³

Trestné činy proti svobodě

- § 175 Vydírání
- § 176 Omezování svobody vyznání

Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

- § 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv
- § 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí
- § 184 Pomluva

---

³² ČESKO. § 7 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251#p7>>

³³ ČESKO. Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#f3918312>>

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

- § 191 Šíření pornografie
- § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií
- § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

Trestné činy proti rodině a dětem

- § 202 Svádění k pohlavnímu styku

Trestné činy proti majetku

- § 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací
- § 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat
- § 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti

Trestné činy narušující soužití lidí

- § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
- § 353 Nebezpečné vyhrožování
- § 354 Nebezpečné pronásledování
- § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
- § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

Zákon o elektronických komunikacích (127/2005 Sb.)³⁴

- § 67 Identifikace zlomyslných nebo obtěžujících volání
- § 93 Zneužití elektronické adresy odesílatele

Zákon o ochraně osobních údajů (101/2000 Sb.)³⁵

- § 10
- § 44, odst. 2, písmeno c
- § 44a, odst. 3

Nezletilí dle zákona, tedy děti do 15 let nejsou sice odpovědné trestně ani za přestupek, avšak nejsou ani „beztrestné“. Dopustí-li se činu jinak trestného, může jim soud uložit jedno či více tzv. opatření (např. výchovné omezení v podobě nestýkání se s určitými osobami nebo nezdržování se na určitém místě).

V rozmezí 15 - 18 roku věku se dítě nazývá mladistvým, stává se odpovědným za přestupek a je-li dostatečně rozumově a mravně vyspělé, aby mohlo rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo ho ovládat, pak i trestně odpovědným. Jím spáchaný trestný čin se nazývá provinění a soud za něj může uložit některé z výchovných (např. napomenutí s výstrahou), ochranných (např. zabránění věci) nebo trestních opatření (např. obecně prospěšné práce nebo odnětí svobody). Není-li mladistvý dostatečně rozumově a mravně vyspělý, může mu soud uložit za čin jinak trestný ochranné opatření nebo takové opatření k nápravě, které lze uložit dítěti mladšímu 15 let. Ještě krátce po dosažení 18 let je případné spáchání trestného činu takzvaně ve věku blízkém věku mladistvých polehčující okolností při ukládání trestu.

---

³⁴ ČESKO. Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-127#f2915281>>

³⁵ ČESKO. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit.2018-03-04] ,částka 32/2000, Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101#f2017685>>

9 Reálné příklady z policejní praxe ze světa a ČR

V této části práce jsou uvedeny skutečné příběhy obětí kyberšikany a to jak ze zahraničí, tak i spáchané na území České republiky. Případ Oldřišky Pilařové s názvem: „Hledám kluka z autobusu“ byl prošetřován a zpracován ve služebním obvodu Policie České republiky, kde je služebně zařazena i autorka této práce.

9.1 Ghyslain Raza – „Star Wars kid“ (rok 2003)

Ghyslain Raza (14 let, Kanada, roku 2003), žák střední školy v Trois-Rivières, Québec, od května 2003 se stal celosvětově známým pod přezdívkou Star Wars kid (Kluk ze Star Wars). Popularitu mu přinesla amatérská videonahrávka z roku 2002, na níž se nepříliš zdařile pokouší ztvárnit svou oblíbenou postavu z Hvězdných válek, Dartha Maula. Jeho spolužáci tuto nahrávku našli a v roce 2003 umístili na Internet v domnění, že to bude jen takový malý kanadský žertík. Výsledek ovšem předčil veškerá jejich očekávání. Reakce byla nečekaná. Za první dva týdny od zveřejnění zaznamenal server několik miliónů stažení této nahrávky. Následně vznikly různě upravené a sestříhané nahrávky využívající zároveň scény z filmů jako Pán prstenů, Matrix Reloaded, Kill Bill a jiné. V roce 2008 byl Raza parodován i v animovaném seriálu South Park v epizodě „Canada on Strike“.

Když se chlapec dověděl o své nečekané popularitě, utrpěl těžký psychický otřes a musel se podrobit dlouhodobému léčení. Tato nahrávka velmi okatě demonstrovala jeho nadváhu a neohrabanost, což navíc řada diváků z internetového světa neváhala ventilovat na svých stránkách a blozích. O popularitě „Star wars kid“ svědčí i fakt, že internetová petice požadující, aby Ghyslain Raza obdržel, alespoň malou roli ve třetím dílu filmové série Star Wars, shromáždila přes 178 000 podpisů. Režisér George Lucas tuto možnost nepopřel, ale nakonec chlapce neobsadil.

Vzhledem ke svým důsledkům je Ghyslain Raza uváděn jako **první celosvětově známá oběť kyberšikany**. Rodina Ghyslaina Raza zažalovala rodiny čtyř jeho spolužáků o sumu čtvrt miliónu kanadských dolarů, vše skončilo mimosoudním vyrovnáním.

Obr. 16 Ghyslain Raza³⁶

9.2 Megan Taylor Meier (rok 2006)

Megan Taylor Meier (6. listopadu 1992 – 17. října 2006), americká dívka, která spáchala sebevraždu poté, co se stala obětí kyberšikany na internetu. 13letá Megan z Dardenne Prairie v Missouri, trpěla poruchou pozornosti a měla problémy s nadváhou. Tyto problémy vyústily až v deprese. Ve 3. třídě tamní high school začala mluvit o sebevraždě, proto navštívila s rodiči terapeuta. S nástupem do 8. třídy na nové škole prožívala šťastné období. Na škole byly povinné školní uniformy a studenti měli zakázáno líčení, což Megan vyhovovalo. Stala se členkou volejbalového týmu, podařilo se jí velmi zhubnout (asi 10 kg) a lékař jí měl brzy sejmout zubní rovnátka. V tuto dobu ale také ukončila přátelství se svou dlouholetou nejlepší kamarádkou Sarah Drew (13 let), se kterou si již delší dobu nerozuměla.

Několik týdnů před svými 14. narozeninami se cestou sociální sítě seznámila s 16letým chlapcem Joshem Evansem. Velmi se sblížili, aniž by se však někdy osobně setkali. Po krátké době se však Joshovo chování vůči Megan rapidně změnilo. Poté, co ji začal psát nenávistné zprávy: „*Nevím, jestli chci být tvůj přítel už proto, že jsem*

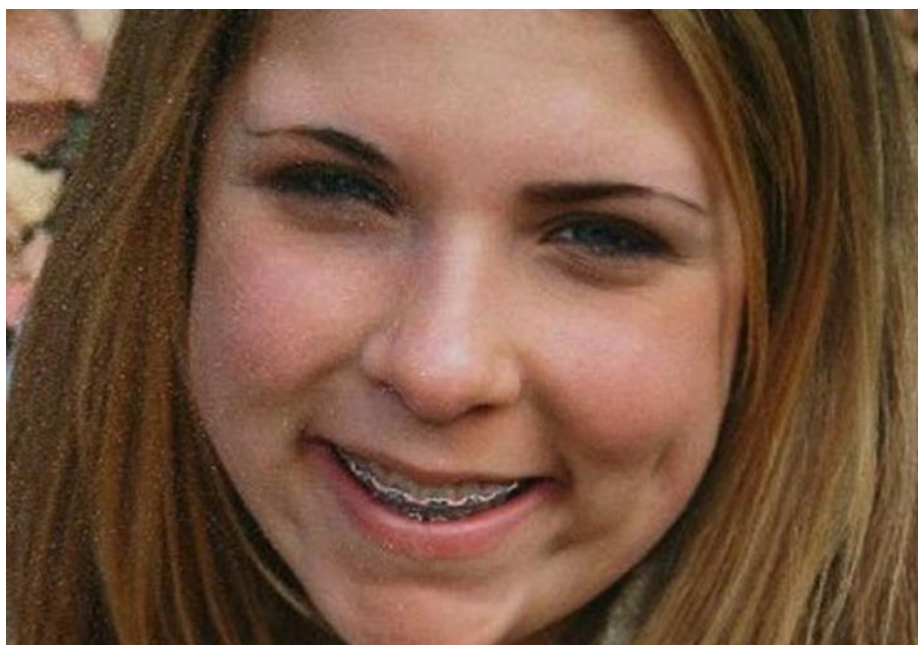
---

³⁶ After Internet Infamy, Where Are These Viral Celebs Now? - Page 19 of 43. *trendchaser* [online]. Copyright © 2018 trend [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW:< <https://www.trend-chaser.com/entertainment/after-internet-infamy-where-are-these-viral-celebs-now/19/>>

slyšel, že na své přátele nejsi úplně příjemná“ maminka dceři přikázala, aby se okamžitě od sociální sítě odhlásila a již na ní nekomunikovala. Megan však zákaz záhy porušila a v komunikaci pokračovala. I další děti byly v komentářích vůči Megan vulgární a sprosté a psaly ji urážlivé vzkazy, že je děvka a tlustá kráva. Když matka zjistila, že Megan porušila její příkaz, byla velmi rozzlobená. Megan matku obvinila, že má být na její straně, když je její máma. Za dalších 12 minut později našli rodiče Megan oběšenou, respektive přidušenou na pásku ve skříni. Dívka následující den v nemocnici zemřela.

Když pak po její smrti rodiče prohlíželi zprávy, které si Megan posílala s ostatními, našli i poslední zprávu, právě od Joshe: „ *Všichni v O'Fallon ví, jaká jsi. Jsi špatný člověk a všichni tě nenávidí. Měj posranej zbytek svého života. Svět by byl lepší místo bez tebe“*. Při následném vyšetřování se zjistilo, že postavu mladého chlapce si vymyslela a vydávala se za něho padesátiletá Lori Drew, matka Meganiny bývalé kamarádky Sarah Drew. Chtěla se Megan pomstít za to, že přestala kamarádit s její dcerou. K tomuto účelu Lori pro kyberšikanu využila také kolegyni z práce. Po smrti Megan však neprojevila absolutně žádné výčitky, naopak tvrdila, že celou záležitost považovala za nevinný žert.

Obr. 17 Megan Taylor Meier³⁷

---

³⁷ Attention Required! | Cloudflare. *Attention Required!* | Cloudflare [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.change.org/p/support-the-megan-meier-cyber-bullying-prevention-act>>

9.3 Milan Machát a Martin Mertl – „Případ skautských vedoucích Piškota a Meluzína“ (rok 2013)

Milan Machát (tehdy 21 let) a Martin Mertl (tehdy 23 let), skautští vedoucí s přezdívkami Piškot a Meluzín vypracovali důmyslný systém, jak své oběti k sexu přimět. Machát měl nápady, tipoval oběti, nejen z okruhu skautského hnutí, ale i bratry svých spolužaček. Mertl byl zase zdatný manipulátor na sociálních sítích. Scénář byl ve většině případů podobný. Na sociální síti Facebook (ale i Icq, Skype a Lidé.cz) vytvořili falešný profil mladé dívky a oslovili vytipovaného pubertálního chlapce, kterému napsali, že se jí líbí a poslali mu její erotické fotky a zároveň od něj vylákali jeho obnažené fotografie. *(pozn. Dle soudního znalce uvedl, jsou oba homosexuální orientace se sexuální odchylkou efebofilie, zaměřenou na dospívající).* Pak ho pod dívčinou identitou vydírali, že pokud nenatočí homosexuální porno, umístí jeho choulostivé fotografie na Facebook. Když viděli, že to chlapce dostatečně vystrašilo, přišli za ním a řekli mu, že je vydírá stejná dívka a mohli by jí tak vyhovět, aby měli všichni pokoj. Jedním homosexuálním videem to ale zpravidla neskončilo, pokračovali dál ve vydírání a to i fyzickém – svazování rukou a zavázání očí.

Policie měla usnadněnou práci v tom, že Machát s Mertlem měli všechny pořízené záběry v počítači. Některé svěřence také Machát s Mertlem zneužili na vícedenních skautských akcích, kdy si vyhlédnuté chlapce brali na noc mezi sebe, neoznámení zneužívání si vynutili pod záminkou skautské zásady mlčení. Jejich oběti měly velmi obtížnou situaci, navštěvovaly skautský oddíl rády a nechtěly, aby byli vedoucí vyloučeni, u některých šlo dokonce o citovou závislost.

Tito vedoucí zneužívali svěřené děti od roku 2007 dlouhých 5 let do roku 2012. Na rozsáhlý případ policie přišla poté, co třináctiletý zneužívaný chlapec z jejich desetičlenné družiny Bobři půjčil kamarádce mobil, a ta v něm objevila usvědčující esemesku od Macháta s Mertlem. Jeho matka šla okamžitě na policii. Na základě množství důkazů byli v listopadu roku 2013 oba muži odsouzeni Krajským soudem v Ústí nad Labem na deset let odnětí svobody a to za spáchání trestných činů znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití a vydírání. Zároveň soud oběma udělil maximální desetiletý zákaz práce s dětmi a mládeží a nařídil jim ambulantní sexuologickou léčbu a vyplatit obětem finanční náhradu za způsobená traumata. Precizní prací policistů bylo

zjištěno, že bylo takto zneužito a znásilněno 36 chlapců a tři dívky ve věku od dvanácti do osmnácti let.

Obr. 18 Milan Machát, Martin Mertl³⁸

9.4 Oldřiška Pilařová – „Hledám kluka z autobusu“ (rok 2014)

Mladá dívka, Oldřiška Pilařová (tehdy 12 let), žákyně základní školy v Praze v květnu roku 2014 uveřejnila na internetovém portále YouTube, již několikáté video – takzvaný vlog s názvem „Hledám kluka z autobusu“. Ta nahrála své první video na YouTube asi před 3 měsíci. I dřív se u každého z jejích videí objevilo pár ironických komentářů, ale „popularitu“ jí přineslo, až její dílo Hledám kluka z autobusu. Za pouhé tři měsíce od uveřejnění mělo přes 33 tisíc zhlédnutí do současné doby pak přes více než 132 tisíc zhlédnutí. U svých dřívějších videí se nikdy nedostala ani k pěti tisícům. Dívka detailně popisuje, jak to celé bylo. Vypráví, jak vypadal autobus, ve kterém jel ten kluk, jakým jel směrem, jak vypadal, jakou nesl tašku a jak se do něj zamilovala. Popis je dost podrobný na to, aby ho někdo poznal. Ve své dětské naivitě tak uveřejnila i celé telefonní číslo, na které se jí má onen chlapec, či někdo, kdo ho poznal ozvat.

---

³⁸IDNES.CZ - Ústí a ústecký kraj, [online]. [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <https://usti.idnes.cz/rozsudek-vedouci-junaku-v-usti-zneuzivali-skauty-fsu-usti-zpravy.aspx?c=A131108_085851_usti-zpravy_alh>

Dívka pochází z velmi problematického prostředí, kdy se o ní stará o 2 generace starší příbuzná, jelikož toho drogově závislí rodiče dívky, kteří žijí na okraji společnosti, nejsou schopni, z těchto důvodů byla dívky sociální inteligence podstatně snížena. V kolektivu 6. třídy, kam docházela, patřila k „outsiderům“, málo výraznou, bez kamarádů, přátel. A ačkoliv měla v domácím prostředí přístup k Internetu časově omezen, snažila se v tomto úseku dne prosadit jako „bloggerka“, respektive „vloggerka“.³⁹ Video s názvem „Hledám kluka z autobusu“ se však během pár hodin rozšířilo mezi žáky školy, kteří se hromadně dívce začali posmívat a vysmívat, hanlivě komentovat. Díky komentářům a mediální vlně se video šířilo a šíří lavinovitě po Internetu a různých sociálních sítích. Uvedené video bylo doplněno přes 900 komentáři, kdy ne zřídka se jednalo o velmi urážlivé a hanlivé komentáře, a to jak video, tak dívku, trapnost celé situace a nerozumu sdělovat pravé telefonní číslo. Vzápětí internetové portály jako YouTube, Google apod. začaly plnit parodie na toto video, vkládané a následně komentované různými uživateli, rovněž byl neznámým uživatelem zřízen Facebookový účet s fotografií i pravým jménem dívky, kdy ztrapňování a ponižování dívky nabylo dalších, obřích, rozměrů.

To, že dívka uveřejnila touto, veřejnosti velmi snadno dostupnou cestou, své telefonní číslo způsobilo, že bylo zahlceno posměšnými a „oplzlými“ SMS zprávami, rovněž tak mnoha telefonáty stejného „kalibru“ a to v jakoukoliv denní dobu. Ve škole se dívka stala terčem posměchu a urážek, psychicky se zcela zhroutila, bála se lidí, dětí ve škole, pohybovat se mezi lidmi, zvuku telefonu, až byla uvedenými okolnostmi donucena k převzetí do péče psychologa a psychiatra.

Její starší příbuzná, která se o ni stará, převzala iniciativu v řešení situace. Snažila se ve škole, kde se dívka vzdělávala, intervenovat u vyučujících. Jednak trvala na znemožnění přístupu žáků k síti Internet, nebo alespoň na portál YouTube, dále spolupráci ve výchově a nápravě žáků v uvedené kyberšikaně. Vedení školy se více méně distancovalo od kyberšikany a to zejména z toho důvodu, že dívka uvedené video (stejně jako ta předešlá) natočila i na portál YouTube nahrála doma, tedy ne na půdě vzdělávacího ústavu a nepřísluší tak vedení školy kázeňské opatření mezi jejími spolužáky. Ve spolupráci s pracovníky OSPOD, pedagogicko-psychologickou poradnou, výchovným poradcem školy a třídní učitelkou 6. třídy, kterou dívka

---

³⁹ **Vlogger** - Video Blogger - Ten, kdo zaznamenává video blog. Vlog nebo video blog je blog (zkratka pro weblog), který využívá videa jako primární obsah.

navštěvovala, byly provedeny pohovory se spolužáky dívky, ale i ostatními žáky školy, jelikož v posměšné kampani proti dívce se překvapivě angažovali spíše žáci starších ročníků. Zrušení přístupu k síti Internet, či jeho omezení na území školy vedení ústavu odmítlo s tím, že jak pedagogové, tak studenti Internet využívají k práci i výuce.

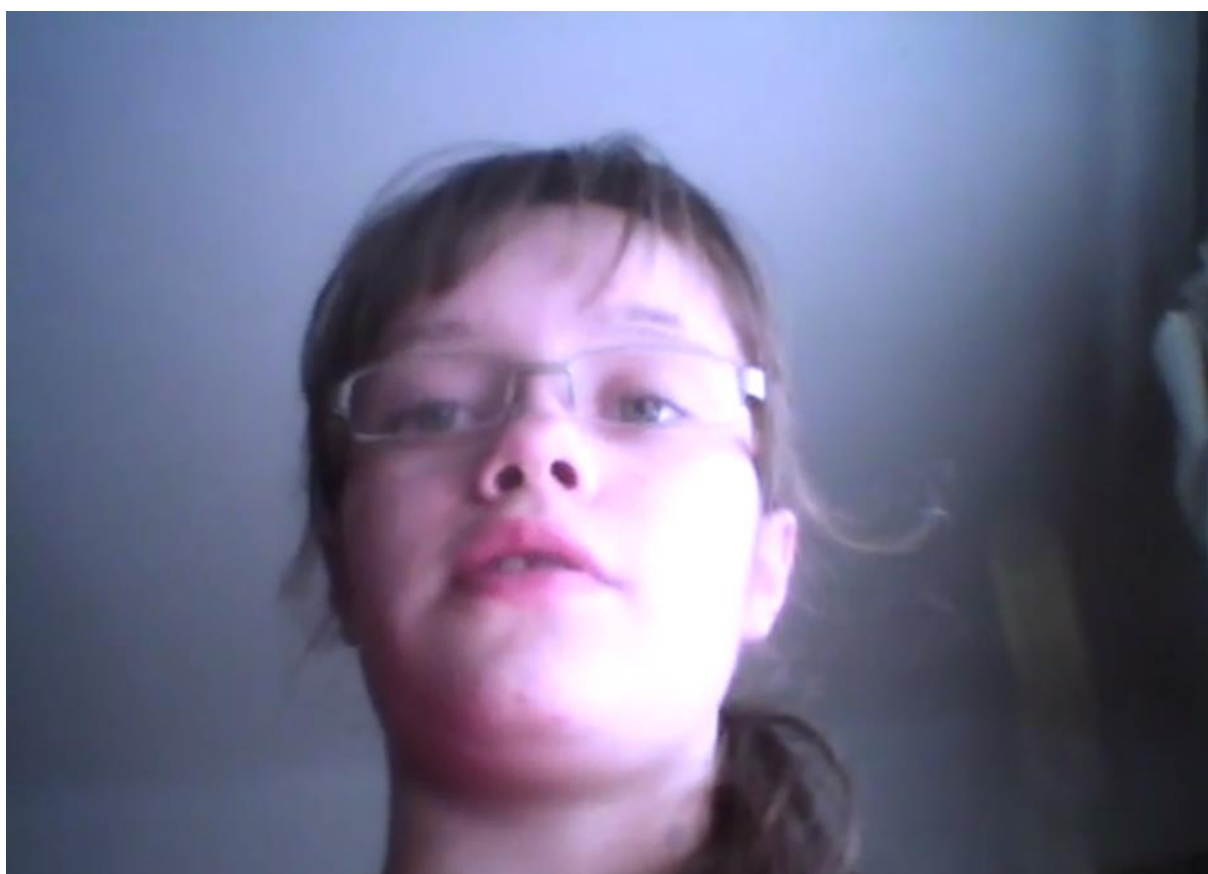
Dívčina příbuzná dále cestou emailu kontaktovala Národní centrum bezpečnějšího internetu, respektive Horkou linku, CZI, saferinternet. Na doporučení pracovníka této organizace a s její podporou dále kontaktovala provozovatele YouTube, Google a Facebook s žádostí o odstranění videí, účtů a všech odkazů na Oldřišku Pilařovou. Pracovníci YouTube žádost přijali, přislíbili odstranění videí, linků (internetové odkazy) na videa i jejich parodií, avšak do dnešního dne tak neučinili. Vše je i v době vypracování bakalářské práce veřejně dostupné, denně také uživatelé komentují tato videa a dále sdílejí na sociálních sítích. Zástupci společnost Google na žádost vůbec nereagovali, pouze pracovníci helpdesk sociální sítě Facebook vyhověli žádosti rodiny a falešný profil s názvem Oldřiška Pilařová, na kterém zesměšňování dívky v podobě sdílení parodií na její videa a pod nimi, geometrickou řadou se množící hanlivé až kruté komentáře, rovněž poškozovaly její jméno a pověst.

Jako další krok k zastavení hanění osoby Oldřišky cestou sítě Internet učinila opatrovnice dívky podáním trestního oznámení (dle ustanovení § 61 odstavce 1 Zákona č. 273/2008 Sb.) a to na místně příslušném oddělení Policie ČR s tím, že však kategoricky nesouhlasí s jakýmkoliv výsledkem dívky z důvodu jejího velmi špatného psychického stavu. Ačkoliv posměšky známých a hlavně dehonestování dívčiny v kyberprostoru dostaly Oldřišku až do dlouhodobé péče psychiatra a psychologa a znepríjemnila život její opatrovnici, není v tr. zákoníku samostatné ustanovení, které by kyberšikanu postihovalo. V tomto případě šlo o neorganizované, nahodilé verbální útoky neznámých osob (skrytých pod anonymní tzv. „nick“ jména), které byly směřované proti dívce, šlo pouze o útoky jednotlivých uživatelů, jejichž intenzita společenské škodlivosti nepřekročila intenzitu přestupkového jednání dle ustanovení § 49 odstavce 1, písm. c) zák. č. 200/1990 Sb. O přestupcích. Vzhledem k tomu, že nebylo možné tyto skutky kvalifikovat jako trestné činy, nebyly ve věci zahájeny úkony trestního řízení dle ustanovení § 158 odstavce 3 trestního řádu, kdy možnosti důkladnějšího šetření po autorech hanlivých příspěvků pod videi bylo ze zákonných důvodů omezené. Bylo možné provést šetření po těchto uživatelích v informačních systémech a databázích Policie ČR a čerpáním informací ze sítě Internet (např. Facebook, Google, Skype, ICQ, YouTube, apod.), kdy však, díky naprosté anonymitě,

tato šetření k osobám dopouštějících se tyto skutky nebylo prakticky nic podstatného zjištěno, nepodařilo se je ztotožnit. Z uvedených důvodů byl tedy celý spisový materiál uložen bez dalšího opatření.

Ani další dny a osud nebyly k Oldřišce shovívavější. Požádala, cestou své opatrovnice, o přeložení na jinou základní školu, změnila vizáž (ostříhala si vlasy, změnila účes), aby tak ochránila svoji osobu před dalšími posměšky a kyber útoky, avšak bez většího úspěchu. Díky pravému jménu, které uvedla ve svých video blocích se její internetová „popularita“ během několika dní rozšířila a s ní i další posměšky i na nové škole.

Obr. 19 Oldřiška Pilařová⁴⁰

---

⁴⁰ Fida.cz - První magazín, odkrývající pravou tvář světa [online]. Copyright © [cit.2018-03-04]. Dostupné z WWW: <http://fida.cz/images/thumbs_s/img-165.jpg>

10 Metody a cíle výzkumu

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na výzkum k otázkám souvisejícím s kyberšikanou, kdy tento bylo proveden ve 2 částech – blanketní dotazníkový výzkum mezi žáky 2. stupně Základní školy Křesomyslova č. 2 v Praze a studenty všech ročníků Československé akademie obchodní, ul. Resslova 5 v Praze. Tento výzkum byl zaměřen na studenty uvedených ústavů a to ve věku 12 – 21 let. Pro další analýzu a rozšíření objemu zkoumaných dat byla zvolena metoda kvantitativního výzkumu. Tento byl proveden sběrem dat prostřednictvím online anonymního dotazníku bez cílového věkového či genderového zaměření.

Cílem dotazníkových šetření bylo zjištění, zda a jakou formou jsou studenti, ale i dospělí obeznámeni s podstatou kyberšikany a její problematičností ve společnosti, ale především však u dětí školního věku. Výzkumu se zúčastnil tento vzorek populace:

- ZŠ – 56 respondentů (žáci 2. stupně)
- SŠ – 80 respondentů (studenti všech ročníků)
- online dotazník – 121 respondentů (věk 10 a více roků)

10.1 Výsledky dotazníkového šetření ZŠ a SŠ

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit konkrétnější a aktuální údaje o tom, jak často žáci a studenti používají mobilní telefon a internet, zda a jak jsou informováni a chráněni před kyberšikanou a srovnat tak povědomí o kyberšikaně mezi jednotlivými vzdělávacími ústavy. Jako forma šetření byl zvolen krátký dotazník, který obsáhl velký vzorek dotazovaných a poskytne tak dostačující a reálná data. Zjištěná data mají dobrou vypovídací hodnotu, protože obě školy, kde výzkum probíhal, jsou ve stejném městě.

První tři ze čtrnácti otázek jsou zaměřeny na demografické údaje a zbývající řeší zkoumanou problematiku. Celkově bylo osloveno 136 respondentů, dotazník vyplnilo a odevzdalo 100% účastníků.

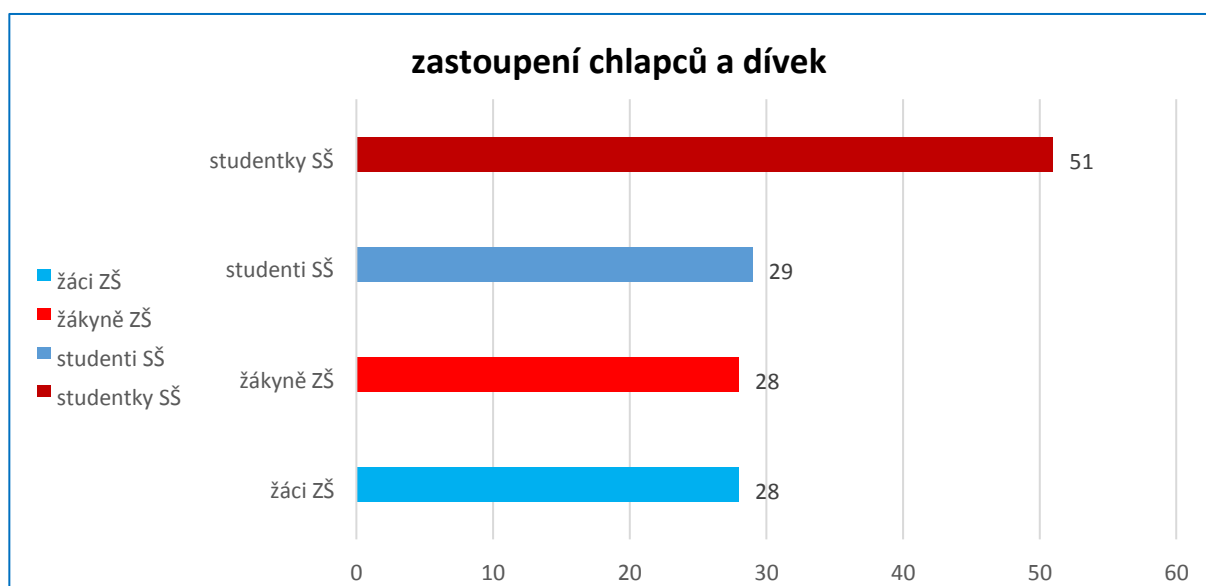
1. otázka: Jsi žák 2. stupně ZŠ nebo student SŠ?

Tab. č. 1: Počty respondentů výzkumu

Počty respondentů podle druhu školy		
	počet	procenta
Žák/žákyně 2. stupně základní školy	56	41%
Student/studentka střední školy	80	59%

2. otázka: Jsi dívka nebo chlapec?

Tab. č. 2: Zastoupení chlapců a dívek v dotazníkovém šetření

3. otázka: Jaký je tvůj věk?

Tab. č. 3: Věkové složení respondentů

Věkové složení respondentů		
	12-15 let	16-21 let
Žáci 2. stupně ZŠ	58	0
Studenti SŠ	0	80

4. otázka: Vlastníš a používáš komunikační zařízení?

(mobil/smartphone, tablet, NTB, PC, aj.)

Na tuto otázku odpověděli respondenti obou školních zařízení, že ano, tedy že je vlastníkem některého, či všech z vyjmenovaných komunikačních prostředků, tedy 100% dotázaných.

5. otázka: Jak často ho používáš?

Dle předpokladu tráví o něco méně času na komunikačním zařízení žáci ZŠ (3 – 5 hod), studenti SŠ uvádějí 6-10 hod.

6. otázka: Jak často využíváš připojení na internet za den?

Tyto výsledky odpovídají dobou použití komunikačních zařízení, tudíž jsou totožné s výsledky otázky č. 5.

7. otázka: Jaké využíváš připojení na internet?

(doma, ve škole, ve veřejných prostorách – free wi-fi)

Žáci ZŠ uvedli, že z 95% využívají internetové připojení doma, středoškoláci většinou disponují datovým tarifem, či využívají wi-fi připojení ve veřejných prostorách, využívají tedy z 95% připojení odkudkoliv.

8. otázka: Jaké činnosti na internetu děláš?

(vyhledávání informací, úkoly do školy, vyřizování e-mailu, hraní her, stahování dat, chat)

100% respondentů ZŠ využívá internetové připojení k hraní her a zjišťování informací, a jen pro zajímavost dále Internet využívají ke zpracování úkolů do školy 99% dívek a jen 3% chlapců. Středoškolští respondenti využívají internetové připojení ke všem možným účelům z 99%.

9. otázka: Vyber 3 nejčastější činnosti z možností v ot. č. 8, seřad' dle četnosti.

Dotazovaní žáci ZŠ uvedli toto pořadí – chat, hry, zjišťování informací, středoškolští respondenti mají tyto priority – chat, zjišťování informací, stahování souborů.

10. otázka: Jaké chaty a sociální sítě využíváš?

(Facebook, Instagram, Snapchat, Lindekin, Twitter, Skype, ICQ, Viber, Whatsapp, jiné, nepoužívám)

Vzhledem k pokroku vývoje sociálních sítí došlo v posledních několika letech i změně užívání sociálních sítí, aplikaci ICQ a Lindekin dnešní mladí lidé neuvžívají vůbec – 0%. Napříč věkovými kategoriemi mladí lidé komunikují na ostatních uvedených sociálních sítích. 9 respondentů ze ZŠ ve věku 12-13 let nemá účet na Facebooku (v podmínkách této sítě je minimální věk pro založení účtu 13 let). Několik středoškolských respondentů uvedlo novou sociální síť – Teamspeak.

11. otázka: Slyšel jsi pojem „kyberšikana“ a kde?

(škola, domov kamarádi, informace z netu, nikdy neslyšel/a)

Dvě dívky, žákyně ZŠ uvedly, že tento pojem nikdy neslyšely, ostatní mají informace převážně od kantorů a rovněž od rodičů. Středoškoláci 100% uvedli informovanost o kyberšikaně ze strany školy a sítě Internet.

12. otázka: Co si představuješ pod pojmem „kyberšikana“?

- a) zveřejňování urážlivých, či zesměšňujících fotek a videí studentů, či učitelů na soc. sítích

- b) nadávky po internetu / soc. sítích – ponižování, vyhrožování, šikanování
- c) zakládání a sdružování ve skupinách na soc. sítích zaměřených proti určitému člověku
- d) šíření pornografie proti vůli aktérů
- e) běžná komunikace s přáteli
- f) hraní her a jiné

U této otázky však došlo k překvapivému zjištění, že o problému a hlavně významu kyberšikany jsou velmi dobře informováni žáci ZŠ, kdy 100% respondentů označilo většinu správných odpovědí, zatímco dotazovaní studenti SŠ zodpověděli alespoň 1 správnou odpověď, mnozí jsou dokonce přesvědčeni, že údaje pod bodem 1 a 3 nejsou projevy kyberšikany. Z tohoto vyplývá, že na ZŠ je kladen důraz na informovanost a prevenci v této oblasti.

13. otázka: Jsi informován/a o problematice šikany (nejen kyberšikany) na Vaší škole?

(ano, v rámci výuky nebo speciální akce; ne)

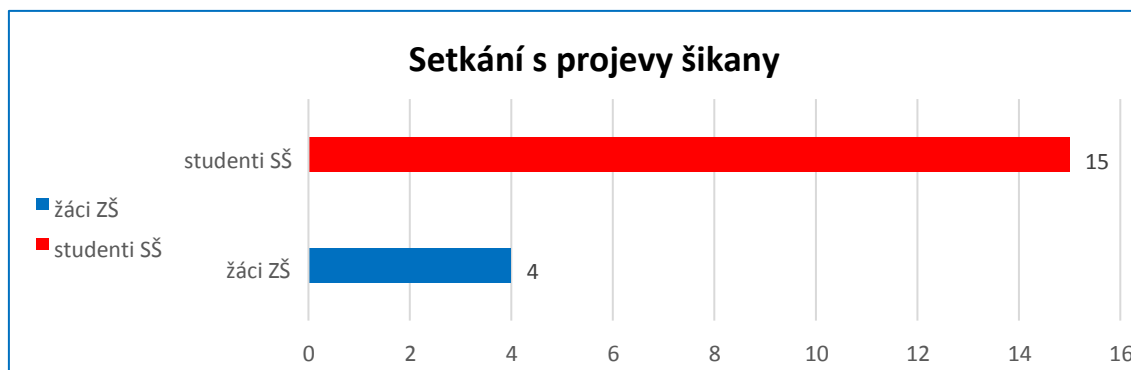
Tab. č. 4: Zdroje informovanosti o šikaně

Informovanost o problematice šikanování získaných ve škole, preventivních akcích			
	Jsem informován v rámci výuky a preventivních akcí PČR	%	Jiný zdroj informovanosti
Žáci 2. stupně základní školy	53	98%	3
Studenti střední školy	44	55%	36

14. otázka: Setkal/a jsi se někdy s projevy „kyberšikany“?

(ano, osobně nebo zprostředkovaně od známého / kamaráda; nesetkal/a)

Tab. č. 5: Setkání s projevy šikany

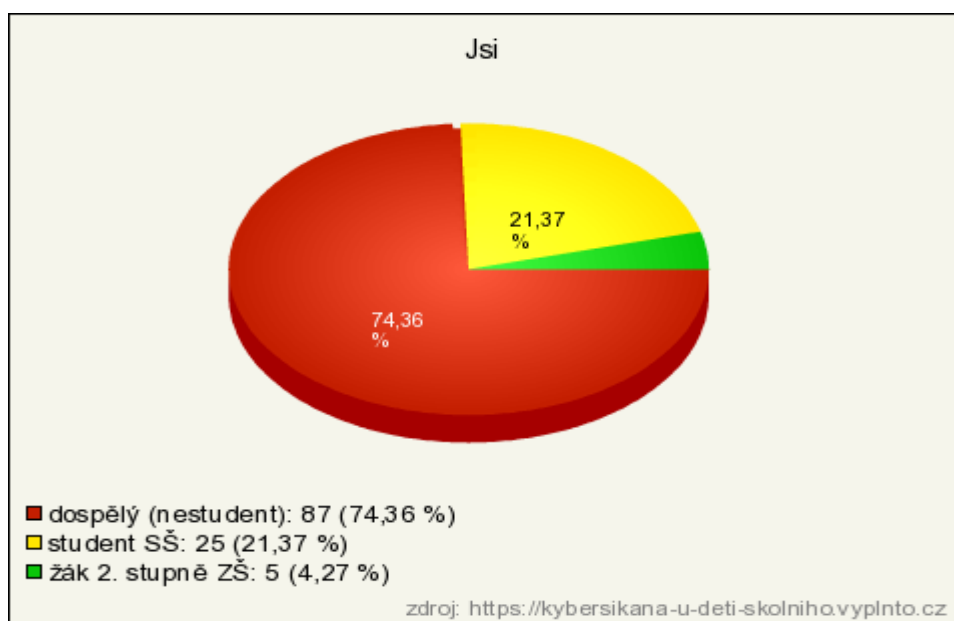
10.2 Výsledky dotazníkového šetření online

Toto šetření bylo provedeno prostřednictvím portálu Vyplňto.cz, kde byl po dobu 14 dnů zveřejněný online dotazník, jehož vyplněním byly získány další cenné a relevantní výsledky o informovanosti veřejnosti o kyberšikaně se zaměřením na kyberšikanu na školách.

První čtyři ze čtrnácti otázek jsou zaměřeny na demografické údaje a zbývající řeší zkoumanou problematiku. Celkově dotazník vyplnilo a odevzdalo 121 respondentů.

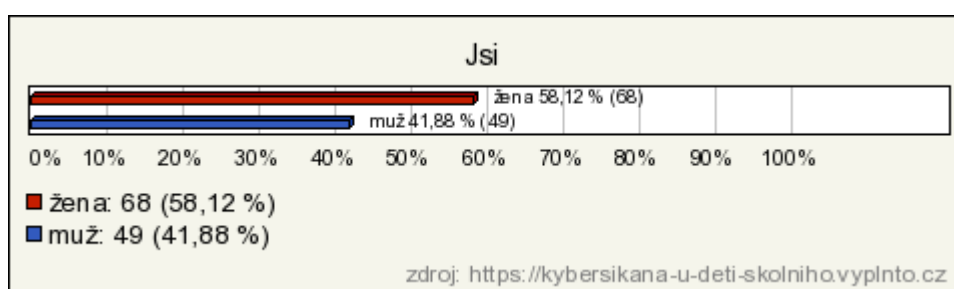
1. otázka: Jsi student nebo dospělý?

Graf č. 1: Student nebo dospělý

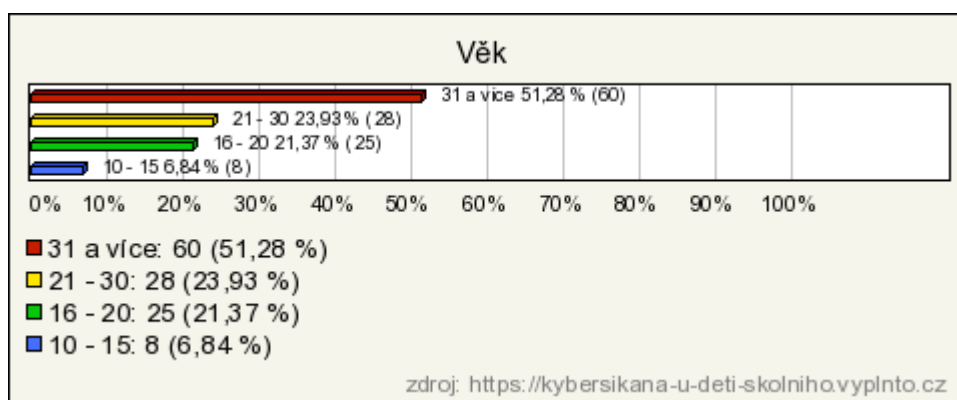
2. otázka: Pohlaví?

Graf č. 2: Pohlaví

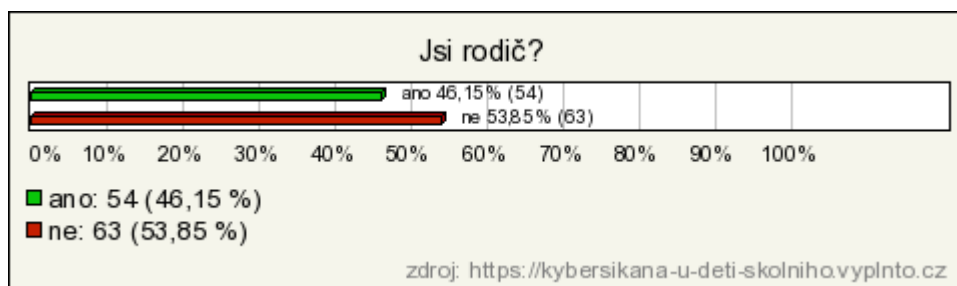
3. otázka: Věk?

Graf č. 3: Věk

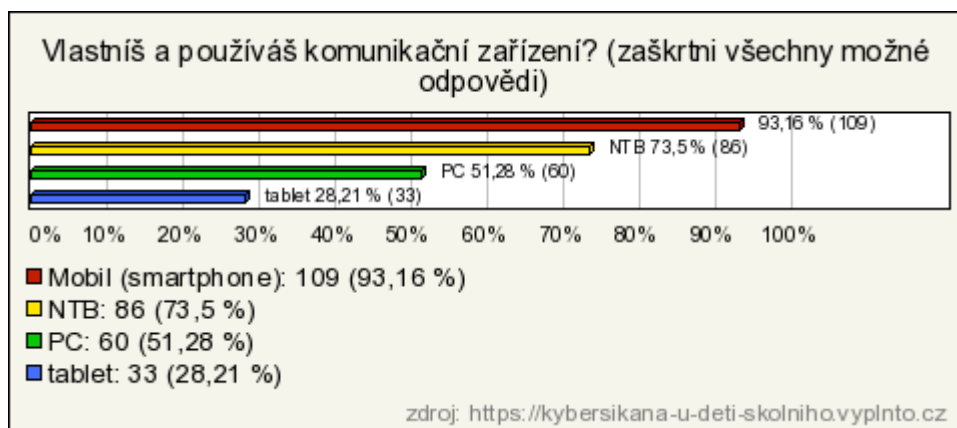
4. otázka: Jsi rodič?

Graf č. 4: Rodič

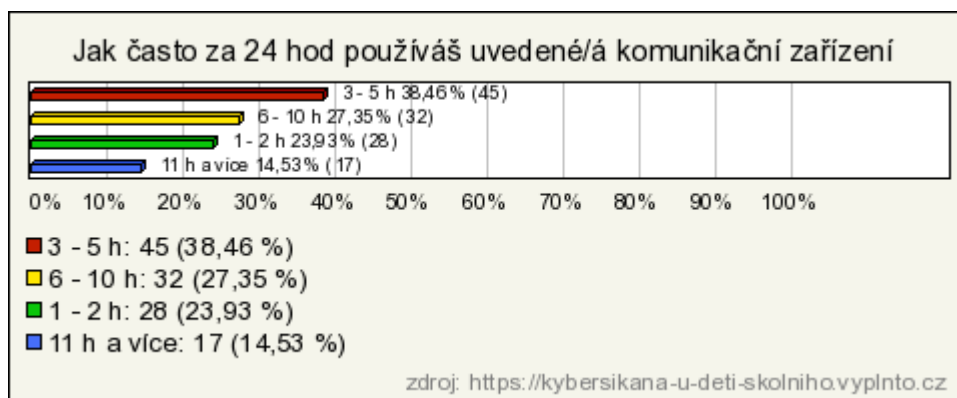
5. otázka: Vlastníš a používáš komunikační zařízení?

Graf č. 5: Komunikační zařízení

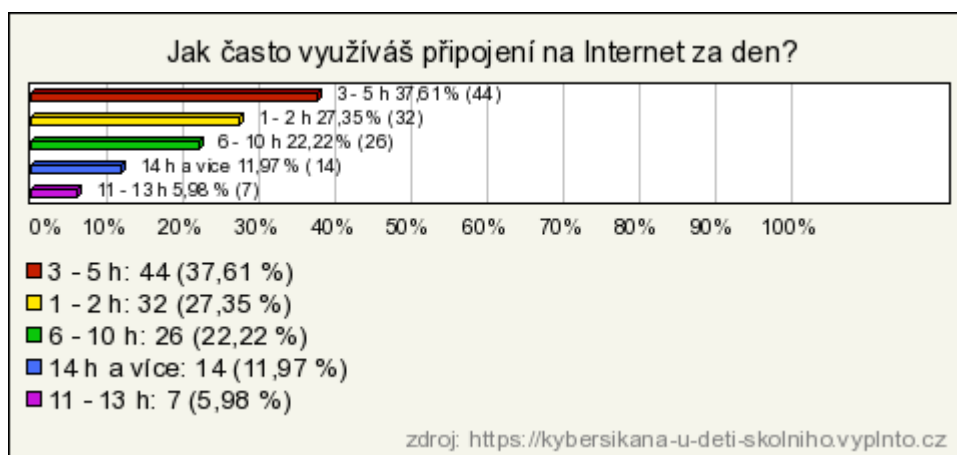
6. otázka: Jak často za 24 hod používáš uvedené/á komunikační zařízení?

Graf č. 6: Četnost použití komunikačních zařízení

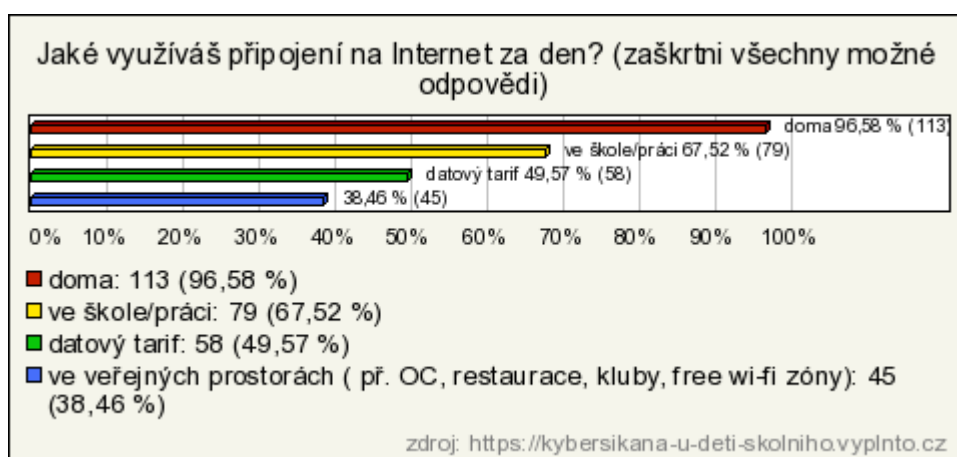
7. otázka: Jak často využíváš připojení na Internet za den?

Graf č. 7: Četnost připojení na Internet

8. otázka: Jaké využíváš připojení na Internet?

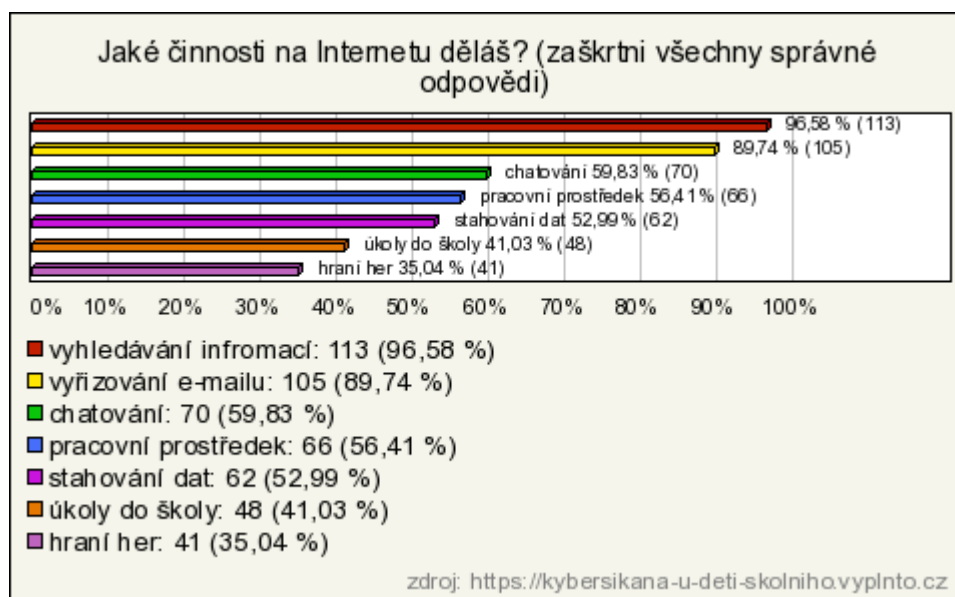
Graf č. 8: Druhy připojení na Internet

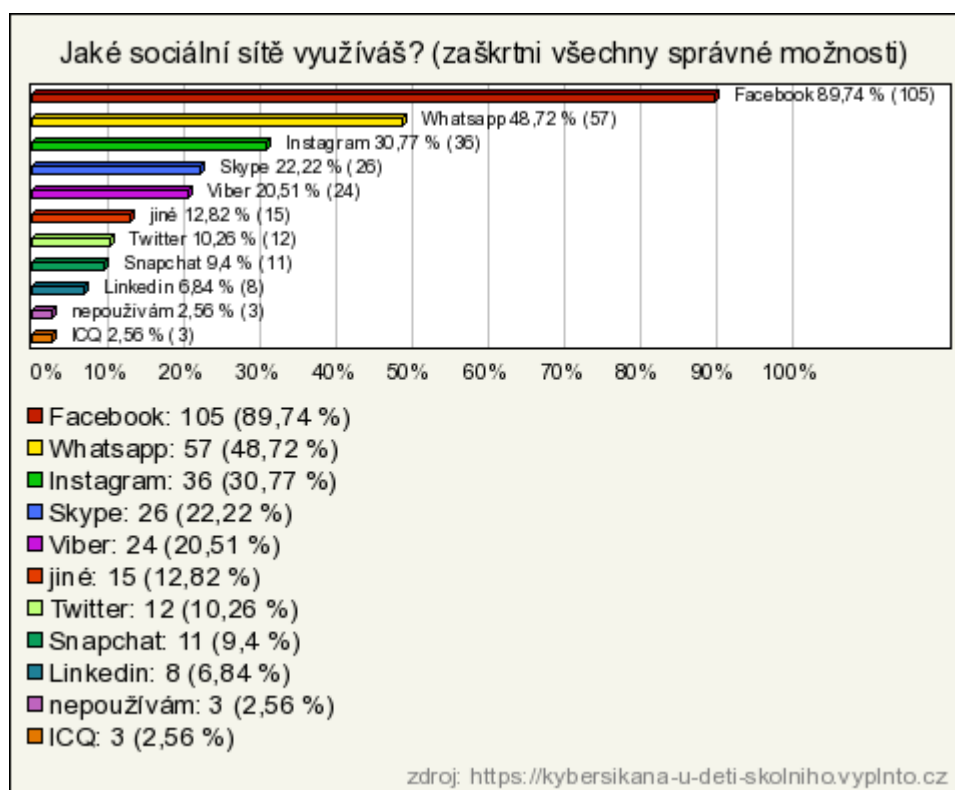
9. otázka: Jaké činnosti na Internetu děláš?

Graf č. 9: Činnost na Internetu

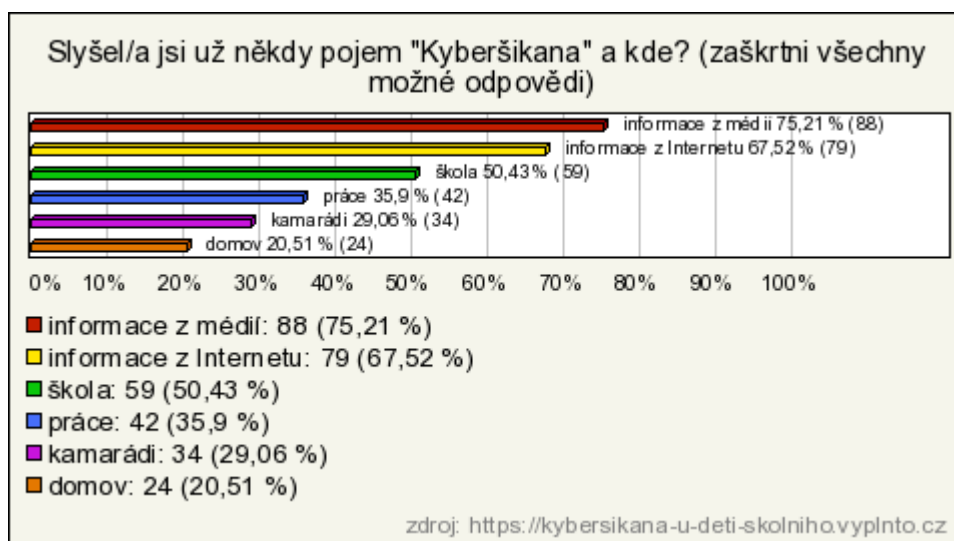
10. otázka: Jaké sociální sítě využíváš?

Graf č. 10: Druhy využívaných sociálních sítí

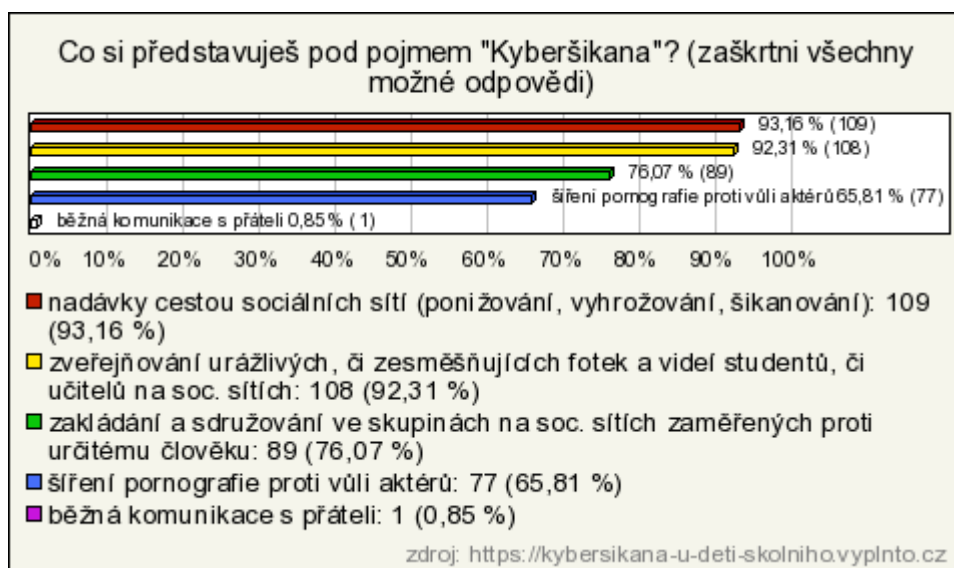
11. otázka: Slyšel jsi už někdy pojem „kyberšikana“?

Graf č. 11: Znalost pojmu kyberšikana

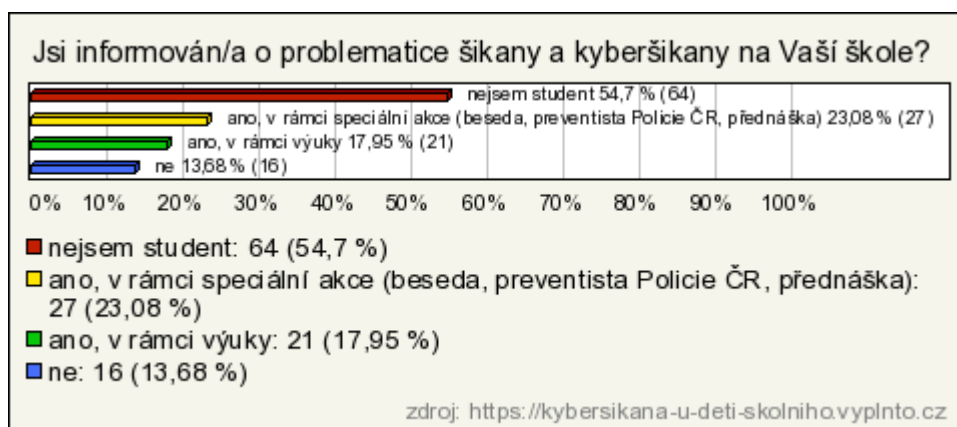
12. otázka: Co si představuješ pod pojmem „kyberšikana“?

Graf č. 12: Co je kyberšikana

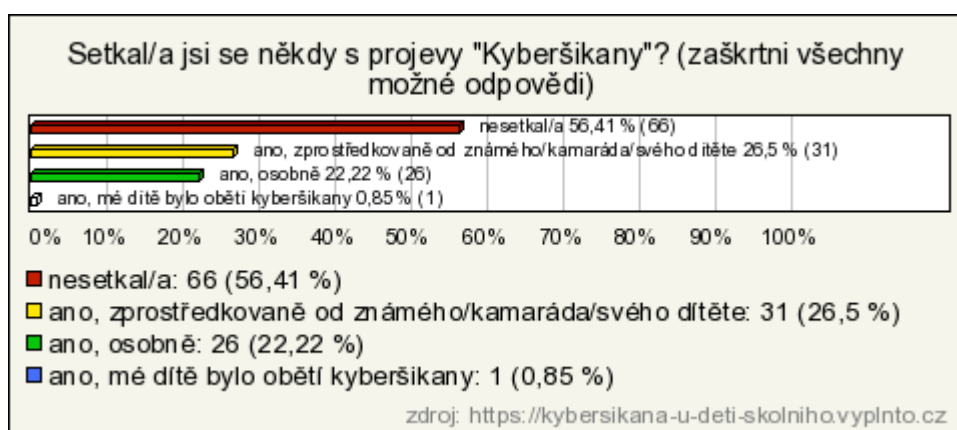
13. otázka: Jsi informován/a o problematice šikany a kyberšikany na Vaší škole?

Graf č. 13: Informovanost na škole

14. otázka: Setkal/a jsi se někdy s projevy kyberšikany?

Graf č.: 14: Setkání s kyberšikanou

10.3 Shrnutí výsledků dotazníků

Z výsledků provedeného dotazníkového šetření na jedné základní a jedné střední škole v Praze vyplývá, že vybavenost informačními a komunikačními technologiemi, v tomto případě především mobilními telefony či osobními nebo přenosnými počítači, je u žáků základních a středních škol téměř stejná. V dnešní době už mají mobilní telefon nebo počítač děti nejméně od 12-ti let, někteří i dříve. Podobně jsou na tom i žáci, co se týká přístupu na internet. Převážná většina má denně přístup na internet z domova, nebo ve škole. Možnosti a příležitosti stát se obětí či pachatelem kyberšikany mají děti školního věku neomezenou.

Z výzkumu však zjevně vyplývá, že žáci střední školy oproti žákům základní školy vědí o kyberšikaně, jejích projevech či následcích daleko méně a jsou proto proti ní méně chráněni. Zde by měla nastoupit osvěta ze strany rodičů a učitelů. Právě z domova nebo ze školy se děti nejčastěji připojují na internet a rodiče a učitelé jsou těmi nejbližšími, prvními dospělými osobami, které mohou včas zasáhnout. Bylo tedy zjištěno, oproti původnímu předpokladu, že povědomí o kyberšikaně je mezi žáky základní školy větší než mezi studenty střední školy, přestože jsou všichni žáci ohroženi stejnou měrou.

Další analýza znalostí a povědomí veřejnosti o kyberšikaně a jejích úskalí, byla genderově i věkově neomezená. Z těchto důvodů byli respondenti osloveni cestou sítě Internet, resp. portálu Vyplňto.cz. Pro účely zpřístupnění dotazníku online bylo využito sociálních sítí (Facebook, Google, WhatsApp, apod.). Výsledkem bylo zjištění, že v dnešní době je naprosto běžné používání a využívání komunikačních technologií a internetového připojení po velkou část dne. Rovněž tak se však zlepšila informovanost o kyberšikaně a to vyrovnaně na stranách rodičů i dětí (viz. Graf č. 4).

Závěr

Časová a prostorová neomezenost, anonymita Internetové sítě, společně se stále se vyvíjející technikou (modernější informační a komunikační technologie i technika) dává také stále větší prostor ke kyberšikaně. Její projevy a v drtivé většině případů i následky jsou dramatické až fatální.

Provozovatelé velkých sociálních sítí stále častěji čelí zneužití nabízených služeb, některé agentury například od uživatelů zjišťují osobní data a zneužívají je pak k reklamním účelům. Těmto rizikům se uživatelé sociálních sítí vystavují zcela dobrovolně. Kdo chce totiž poznat lidi se stejnými zájmy, musí o sobě popravdě sdělit, co má rád a co nesnáší, co rád dělá a o co se v životě zajímá. Velmi často se také objevují uživatelé internetu, kteří vytvářejí falešné virtuální identity, aby se blíže seznámili s dalšími uživateli sociální sítě a získali jejich důvěru, kterou mohou později snadno zneužít.

Bezpečnost na sociálních sítích není nutně záležitostí poskytovatelů, i uživatelé, respektive právě uživatelé se na ní mohou a měli by se aktivně podílet. Především by měli rozumně zacházet s vlastními daty a sdílenými informacemi. Co se jednou objeví a sdílí kdekoliv v síti Internet, to tam i zůstane, koluje, je dále více či méně využíváno dalšími uživateli. Odstranění obsahu ze sítě je přinejmenším komplikované, ne-li nemožné. Na druhou stranu se nabízí možnost v sociálních sítích tuto psychickou zátěž oběti regulovat, a to právě solidárností ze strany jiných uživatelů. Možnosti se tedy nerozšířily pouze pro pachatele šikany. Díky nahlašovací mechanismům sociálních sítí mají oběti možnost okamžitě se obrátit na provozovatele stránek, kteří na to mohou ihned reagovat.

Důležitou roli v zabránění, odhalení, či ochraně proti kyberšikaně hraje hlavně důsledná, včasná a intenzivní prevence a informovanosti dětí a mládeže, a to zejména ze strany rodičů a učitelů vzdělávacích ústavů, což bylo potvrzeno zejména provedeným dotazníkovým šetřením mezi žáky a studenty. V současné době je řada programů a distribuce osvětových letáků zaměřených na prevenci kyberkriminálních jevů a to za spolupráce preventivních složek Ministerstva vnitra s organizacemi specializující se na

prevenci, např. E-bezpečí (preventivní leták⁴¹ proti Kyberšikaně je součástí této bakalářské práce jako příloha č. 3).

Tyto závěry vycházejí z aktuálních zjištění provedeného dotazníkového šetření, které spolu s teoretickou částí této práce **naplnily cíle této práce** – vysvětlit základní pojmy problematiky šikany a kyberšikany. Ukázat možné formy kyberšikany na případech z praxe a vyzvednout význam širšího uplatnění prevence na všech stupních vzdělávání mládeže a zabránit tak zneužití nevědomosti a neznalosti možností své osobní obrany proti těm, kteří se snaží komunikaci ve virtuálním světě zneužívat pro páchání protiprávní a někdy kriminální činnosti.

---

⁴¹ MINISTERSTVO VNITRA, odbor prevence kriminality. *Tiskoviny*, [online], Prevence kriminality v České republice © 2017 made by Galileo Corporation s.r.o., [cit.2018-03-04]. Dostupné z <<http://www.prevencekriminality.cz/ke-stazeni/tiskoviny-1/e-bezpeci-75cs.html>>

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČERNÁ, A., DĚDKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, H., ŠEVČÍKOVÁ, A., ŠMAHEL, D. *.Kyberšikana Průvodce novým fenoménem.* vyd. Grada Publishing, a.s., 2013, 152 s, ISBN 978-80-247-4577-0.
2. HANES, D. a SALGUEIRO, G. *Fax, modem, and text for IP telephony.* Indianapolis, IN: Cisco Press, 2008, 574 p, ISBN 978-1-58705-269-9.
3. JIRÁSEK, P., NOVÁK L. a POŽÁR J. *Výkladový slovník kybernetické bezpečnosti: Cyber security glossary.* 2., aktualiz. vyd. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2013, 200 s, ISBN 978-80-7251-397-0.
4. KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc.* Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe. 127 s. ISBN 80-7178-123-1.
5. KOLOUCH, Jan. *CyberCrime.* Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, 522 s. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7.
6. KOPECKÝ, K. a KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče.* 1. vyd. 2010, 56 s. ISBN 978-80-254-7866-0.
7. KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ V. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online.* Praha: Grada Publishing, 2016, 176 s, ISBN 978-80-247-5595-3.
8. ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí.* Praha: Portál, 1995, 95 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-049-9.
9. ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. 96 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
10. *Trestní předpisy.* Ostrava: Sagit, 2010. ÚZ., 463 s. ISBN 978-80-7488-240-1.

Elektronické zdroje

1. JEDLIČKOVÁ, M. – *Kyberšikana u dětí školního věku (výsledky průzkumu)*, 2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné online na <<https://kybersikana-u-deti-skolního.vyplnto.cz>>
2. MINISTERSTVO VNITRA, odbor prevence kriminality. *Tiskoviny*, [online], Prevence kriminality v České republice © 2017 made by Galileo Corporation

- s.r.o., [cit. 2018-03-04]. Dostupné z <<http://www.prevencekriminality.cz/ke-stazeni/tiskoviny-1/e-bezpeci-75cs.html>>
3. *NÚKIB [online]*. Copyright © [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.govcert.cz/download/aktuality/container-nodeid-665/slovníkb-cz-en-1505.pdf>>
  4. *Obchodní akademie Kolín [online]*. Copyright © [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW <http://www.oakolin.eu/docs/ASYS_skripta_ECDL.pdf>
  5. *O nás | NCBI [online]*. Copyright © [cit. 2018-03-04]. Kyberšikana ve školním prostředí. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky. Dostupné z WWW: <<http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=38>>
  6. Mobilní telefon – Wikipedie. [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Mobiln%C3%AD_telefon&oldid=15679914>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz [online]*. © AION CS 2010-2018 [cit. 2018-03-04], částka 11/2009. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#f3918312>>
1. ČESKO. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz [online]*. © AION CS 2010-2018 [cit. 2018-03-04], částka 32/2000, Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101#f2017685>>
2. ČESKO. Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích). In: *Zákony pro lidi.cz [online]*. © AION CS 2010-2018 [cit. 2018-03-04], částka 43/2005. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-127#f2915281>>
3. ČESKO. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. In: *Zákony pro lidi.cz [online]*. © AION CS 2010-2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251#f5849721>>
4. ČESKO. *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2010. ÚZ. ISBN 978-80-7488-240-1, 457s.

Seznam zkratk

APOD. – a podobně

ATD. – a tak dále

ICQ – I Seek You, software pro komunikaci

IP – IP adresa je číselný kód identifikující síťové rozhraní

NAPŘ. - například

NTB – Notebook, přenosný počítač

MMJ. – mimo jiné

OSPOD – Orgán sociálně – právní ochrany dětí

PC – Personal Computer, osobní počítač

RESP. – respektive

SMS – Short message service, služba krátkých textových zpráv

SŠ – střední škola

WWW – World Wide Web, celosvětová počítačová síť

ZŠ – základní škola

Seznam tabulek a grafů

Tab. č. 1: Počty respondentů výzkumu

Tab. č. 2: Zastoupení chlapců a dívek v dotazníkovém šetření

Tab. č. 3: Věkové složení respondentů

Tab. č. 4: Zdroje informovanosti o šikaně

Tab. č. 5: Setkání s projevy šikany

Graf č. 1: Student nebo dospělý

Graf č. 2: Pohlaví

Graf č. 3: Věk

Graf č. 4: Rodič

Graf č. 5: Komunikační zařízení

Graf č. 6: Četnost použití komunikačních zařízení

Graf č. 7: Četnost připojení na Internet

Graf č. 8: Druhy připojení na Internet

Graf č. 9: Činnost na Internetu

Graf č. 10: Druhy využívaných sociálních sítí

Graf č. 11: Znalost pojmu kyberšikana

Graf č. 12: Co je kyberšikana

Graf č. 13: Informovanost na škole

Graf č. 14: Setkání s kyberšikanou

Obr. 1: Logo facebook

Obr. 2: Logo Instagram

Obr. 3: Logo Snapchat

Obr. 4: Logo Twitter

Obr. 5: Logo Ask.fm

Obr. 7: Logo YouTube

Obr. 8: Logo Google+

Obr. 9: Logo Lidé.cz

Obr. 10: Logo Spolužáci.cz

Obr. 11: Logo Libimseti.cz

Obr. 12: Logo Štěstí.cz

Obr. 13: Logo Xchat.cz

Obr. 14: Logo ČSFD.cz

Obr. 15: Logo Horká Linka

Obr. 16: Ghyslain Raza

Obr. 17: Megan Taylor Meier

Obr. 18: Milan Machát, Martin Mertl

Obr. 19: Oldřiška Pilařová

Přílohy

Příloha č. I - Dotazník

Dobrý den, se svolením ředitele Vaší školy Vás žádám o spolupráci při zpracování mé bakalářské práce na téma „**Kyberšikana u dětí školního věku**“. Vyplňte, prosím, níže uvedenou anketu, která je přísně anonymní, kdy výsledky této ankety budou částí mé bakalářské práce.

Správnou odpověď označte, prosím, křížkem v příslušné značce , v případě více možností označte více , kde se nabízí další možnosti, tyto doplňte.

Za Váš čas a spolupráci na mé bakalářské práci Vám tímto zdvořile děkuji.

Jedličková Monika

1.) Jsi: žák 2. stupně ZŠ student SŠ

2.) Jsi: dívka chlapec

3.) Věk (doplň číslicí): .....

4.) Vlastníš a používáš komunikační zařízení? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

Mobil (smartphone) tablet NTB PC jiné (uved')
.....

5.) Jak často ho používáš?

0h 1-2h 3-5h 6-10h 11h a více

6.) Jak často využíváš připojení na internet za den?

0h 1-2h 3-5h 6-10h 11-13h 14 a více

7.) Jaké využíváš připojení na internet? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

doma ve škole ve veřejných prostorech (OC, restaurace, kluby, free wi-fi)

8.) Jaké činnosti na internetu děláš? (zaškrtni všechny správné odpovědi)

- vyhledávání informací   úkoly do školy   vyřizování e-mailu
- hraní her   stahování dat   chat

9.) Vyber 3 nejčastější činnosti z možností v otázce č. 8, seřaď dle četnosti (důležitosti)

a).....

b) .....

c).....

10.) Jaké chaty a sociální sítě využíváš? (zaškrtni všechny správné možnosti)

- Facebook   Instagram   Snapchat   LinkedIn   Twitter
- Skype   ICQ   Viber   Whatsapp   nepoužívám
- jiné (jmenuj) .....

11.) Slyšel/a jsi už někdy pojem „kyberšikana“ a kde? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

- škola   domov   kamarádi   informace z internetu   nikdy neslyšel/a

12.) Co si představuješ pod pojmem „kyberšikana“? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

- Zveřejňování urážlivých, či zesměšňujících fotek a videí studentů, či učitelů na soc. sítích
- nadávky po internetu (soc. sítích) – ponižování, vyhrožování, šikánování
- zakládání a sdružování ve skupinách na soc. sítích zaměřených proti určitému člověku
- šíření pornografie proti vůli aktérů

- běžná komunikace s přáteli
- hraní her
- jiné (uved') .....

13.) Jsi informován/a o problematice šikany (nejen kyberšikany) na Vaší škole?

- ano, v rámci výuky   ne
- ano, v rámci spec. akce (beseda, preventista Policie ČR, přednáška)

14.) Setkal/a jsi se někdy s projevy „kyberšikany“? (možnost více odpovědí)

- ano, osobně   ano, zprostředkovaně od známého/kamaráda
- nesetkal/a

Příloha č. II – Dotazník online

Dobrý den,

tímto Vás žádám o spolupráci při zpracování výzkumu, který bude součástí mé bakalářské práce na téma „**Kyberšikana u dětí školního věku**“. Vyplňte, prosím níže uvedenou anketu, která je přísně anonymní, kdy výsledky této ankety budou součástí mé bakalářské práce.

1. Jsi

- dospělý (nestudent) student SŠ muž žena

3. Věk

- 16 - 20 21 - 30 31 a více

4. Jsi rodič?

- ano ne

5. Vlastníš a používáš komunikační zařízení? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

Mobil (smartphone) NTB PC tablet

6. Jak často za 24 hod používáš uvedené/á komunikační zařízení

1 - 2 h 11 h a více 3 - 5 h 6 - 10 h

7. Jak často využíváš připojení na Internet za den?

1 - 2 h 14 h a více 3 - 5 h 6 - 10 h

8. Jaké využíváš připojení na Internet za den? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

datový tarif doma ve škole/práci ve veřejných prostorech (př. OC, restaurace, kluby, free wi-fi zóny)

9. Jaké činnosti na Internetu děláš? (zaškrtni všechny správné odpovědi)

hraní her chatování pracovní prostředek stahování dat úkoly do školy vyhledávání informací vyřizování e-mailu

10. Jaké sociální sítě využíváš? (zaškrtni všechny správné možnosti)

Facebook Instagram jiné Skype Snapchat Twitter Viber Whatsapp

11. Slyšel/a jsi už někdy pojem "Kyberšikana" a kde? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

domov informace z Internetu informace z médií kamarádi práce škola

12. Co si představuješ pod pojmem "Kyberšikana"? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

- nadávky cestou sociálních sítí (ponižování, vyhrožování, šikanování) šíření pornografie proti vůli aktérů zakládání a sdružování ve skupinách na soc. sítích zaměřených proti určitému člověku zveřejňování urážlivých, či zesměšňujících fotek a videí studentů, či učitelů na soc. sítích

13. Jsi informován/a o problematice šikany a kyberšikany na Vaší škole?

- ano, v rámci speciální akce (beseda, preventista Policie ČR, přednáška) ano, v rámci výuky ne nejsem student

14. Setkal/a jsi se někdy s projevy "Kyberšikany"? (zaškrtni všechny možné odpovědi)

- ano, osobně ano, zprostředkovaně od známého/kamaráda/svého dítěte nesetkal/a

Příloha č. III – Preventivně informační leták Kyberšikana

KYBERŠIKANINA

Co je to kyberšikana?
Kyberšikana je šikánování jiné osoby (ubližování, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zstrašování apod.) s využitím internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií.

Jaké projevy označujeme termínem kyberšikana?

- 1 Zaslání urážlivých, zstrašujících, zesměšňujících nebo jinak ztrapňujících zpráv či pomluv (e-mail, SMS, chat, ICQ, Skype).
- 2 Pořizování zvukových záznamů, videí či fotografií, jejich upravení a následné zveřejňování s cílem poškodit zachycenou osobu.
- 3 Vytváření internetových stránek, které urážejí, pomlouvají či ponižují konkrétní osobu (blogy a jiné www stránky).
- 4 Zneužití svého účtu (e-mailového, diskusního apod.).
- 5 Vydráždění pomocí mobilního telefonu nebo internetu.
- 6 Obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním.
- 7 A další.

Případy kyberšikany

Oběť: Ghyslain Raza (14 let, Kanada)
Ghyslain natočil sám sebe při předvádění bojové scény z Hnědných válek. Spolužáci mu nahrávkou ukrašli a pro pobavení ostatních ji zveřejnili na internetu. Nahrávka obešla celý svět, byla mnohokrát upravena, vzniklo množství webů a blogů, na kterých byl chlapec zesměšňován, byl parodován dokonce veslelech (např. South Park).

Důsledky: Ghyslain se psychicky zhroutil a musel se dlouhodobě léčit.

Oběť: Ryan Patrick Halligan (13 let, USA)
Ryan byl obětí fyzické šikany. Začal se učit kick-box a chlapci, který ho šikanoval, se dopřáli postavil. Hoch ho pak veřejně označil za gaye. Ryan se chtěl této pověsti zbavit, proto navštívil internetový vztah s populární dívkou ze Itálie. Po čase zjistil, že se dívka románekem s ním jen bavila a že jejich důvěrné zprávy přepsala další spolužákům a společně se mu posmívali.
Důsledky: Patrick se oběť.

KYBERSTALKING NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ

Co je stalking a cyberstalking?
Cyberstalking (kyberšikání) je neuvážením internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií ke stalkingu, což je opakovaně stupňované obtěžování, které může mít různou podobu a intenzitu. Stalker (pronásledovatel) svou oběť například bombarduje telefonem, SMS zprávami, e-maily, popř. zprávami zasláními pomocí ICQ, Skypu nebo chatu, posílá jí „dárky“, které oběť nechce atd. Nejčastějšími oběťmi stalkingu jsou bývalí partneři, osoby, jež neopouštějí city stalkera, celebrity, politici apod.

Jaké projevy označujeme termínem stalking?

- 1 Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasláním vzkazů na ICQ, VoIP (např. Skype) v chatu, zasláním různých zápisek s dárky apod.
- 2 Demonstrování moci a síly stalkera (vyhrážky).
- 3 Ničení majetku oběti (např. oken, auta, domácích zvířat, zaslání pošlůžkových vůní apod.).
- 4 Stalker označuje sám sebe za oběť.
- 5 Snaha poškodit reputaci oběti (stalker rozšiřuje o oběti nepravdivé informace v jejím okolí).

KYBERGROOMING POZOR NA NEZNÁMÉ

Co je kybergrooming?
Termínem kybergrooming (kybergróumín) označujeme jednání osoby, která se snaží zmanipulovat vyhlednutou oběť a řadou psychologických technik ji donutit k osobní schůzce. Výsledkem schůzky může být sexuální zneužití oběti, fyzické mučení apod. Útočnick s obětí komunikuje pomocí informačních a komunikačních technologií, využívá zejména veřejný chat, SMSování, ICQ a Skype.

Jak probíhá útok?
Útočnick (např. manipulátor, deviant) používá postupy, jimiž se snaží získat osobní údaje oběti (jméno, fotografie apod.), aby je mohl následně využít k jejímu vydráždění (např. vyhrožuje, že zveřejní fotografie oběti spolu s urážlivými nebo nepravdivými komentáři o její sexuální orientaci).

ESAPA vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť od okolí
Všdy pochýbujte o důvěryhodnosti anonymních uživatelů internetu!

ESAPA podplácení dárky či službami, za něž se snaží získat materiály, které lze využít k vydráždění oběti
Nenechte se podplácet, vaše soukromí a bezpečí je cennější!

ESAPA vyvolání emoční závislosti oběti na útočnickovi
Nedovoďte, aby váš virtuální vztah poškodil vztahy v reálném světě (např. komunikaci s rodiči)!

ESAPA osvojení se
Uvědomte si, jak nebezpečné může být schůzka s člověkem, kterého znáte jen z internetu (může vám lhát, vydržet se za něhoho jiného)!

Útočnick postupuje strategicky. Nenechte se ovlivnit v žádné části manipulace a nikdy neznámému člověku neprozrazujte osobní údaje!

Příklady kybergroomingu

Uvořčený deviant Pavel Hovorka (všitý v tiskárnických) využil si seznamování s obětí několika způsobů – např. chat, inzeráty, v nichž předstíral, že vybírá oběť z dětských domovů do soukromé Dítě VIP apod. Osobní informace a fotografie, které od oběti získal, pak posílá k vydráždění. Kombinací vydráždění a uplácení přiměl některé oběti k osobní schůzce.
Důsledky: Znášilování a zneužití 20 chlapců.
Fotodokumentace byla převzata z českých a zahraničních spravodajských serverů Mediafax.cz, YouTube.com, ABCnews.com, Wikipedia.org, Hoax.cz.